Ўзбекистон Республикаси ижтимоий-иқтисодий газетаси

ҚИШЛОҚ ҲАЁТИ

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

1999 йил 11 МАЙ. сешанба, № 32 (5.988). Сотувда эркин нархда

ИШОНЧИМ КОМИЛКИ, ХОТИРА ВА ҚАДРЛАШ КУНИ ХАЛҚИМИЗНИ ЯНАДА БИРЛАШТИРАДИ, УНИНГ РУҲИГА МАЛҲАМ БЎЛАДИ, ИРОДАСИНИ БАҚУВВАТ, ИЙМОНИНИ БУТУН ҚИЛАДИ.

Ислом КАРИМОВ.

ХОТИРА ЧИРОҒИ ЎЧМАЙДИ

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ХОТИРА ВА ҚАДРЛАШ КУНИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ МАРОСИМДАГИ СЎЗИ

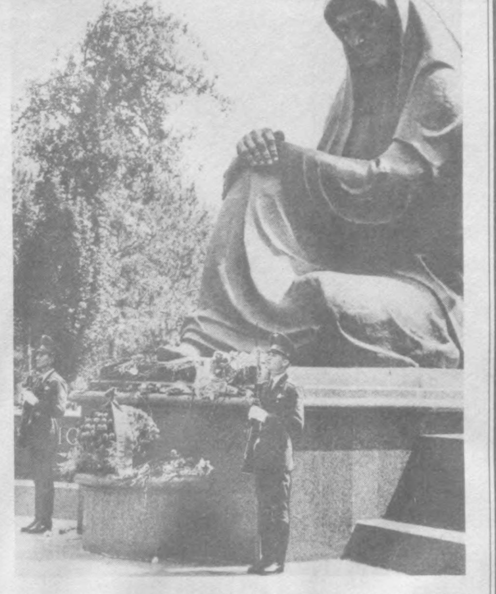

Ассалому алайкум, азиз ватандошлар!

Қадрли уруш ва меҳнат фахрийлари!

Бугун ўлкамизда илк бор Хотира ва Қадрлаш куни нишонланмоқда.

Мен барчангизни — жафокаш, меҳнаткаш, кўпни кўрган, катта-кичик жангларда мардлик ва жасорат кўрсатган халқимизни мана шу қутлуғ сана билан чин қалбимдан табриклайман.

Биз нима учун 9 май байрамини Хотира ва Қадрлаш куни деб эълон қилдик?

Ижозатингиз билан шу тўғрида яна икки оғиз айтиб ўтсам.

Хотира деганда биз бу фоний дунёдан ўтган аждодларимизни эслаш, уларнинг чироғини ёқиб, эзгу ишларини давом эттиришни тушунамиз. Бу халқимизга хос азалий фазилатдир.

Хотираси бўлмаган, тарихини унутган, ўз аждодларининг қадрига етмайдиган миллатнинг истиқболи йўқ. Бу ҳақиқатни кишилик тарихи исботлаб турибди.

Қадрлаш дегани — бу асрлар давомида она диёримизни, халқимизнинг озодлик ва истиқлолини, эркин ва фаровон ҳаётини мардлик ва шижоат билан ҳимоя қилган фидойи ватандошларимизни ёдга олмоқ, уларга муносиб ҳурмат ва эҳтиром кўрсатмоқдир.

Ҳаётнинг кўп-кўп синовларини, азоб-уқубатларини бошидан кечирган, Ватан учун, эл-юрт учун, мана шу соф осмонимиз учун жон олиб жон берган, бугун ҳам сафларимизда юрган меҳрибон ота-боболаримизни, олижаноб инсонларни эъзозлашдир.

Хотира ва Қадрлаш куни деган тушунча ғоят теран маънога эга. Бу фақат фашизм балосига қарши жангу-жадалларда қатнашган, она-юрт ҳимояси учун умрини бахш этган кишиларни шарафлаш дегани эмас.

Бу муборак кунда, халқимизнинг асрлар давомида орзу-ният қилиб, интилиб келгани — ҳуррият ва озодлик йўлида ҳаётини қурбон қилиб шаҳид кетган Тўмарис, Широқ, Спитамен, Жалолиддин Мангуберди, Нажмиддин Кубро, Намоз Ботир каби халқ қаҳрамонларини, Қодирий, Беҳбудий, Мунаввар Қори, Чўлпон, Авлоний, Фитрат, Усмон Носир сингари миллатимиз фидойиларини эслашимиз ҳам қарз, ҳам фарздир.

Хотира ва қадрлаш деганда биз аввало ўзимизни инсон сифатида англашни, одамийлик фазилатларимизни улуғлашни назарда тутамиз. Энг муҳими, бу ҳаяжонли ва изтиробли сана ўрнимизга келадиган ёш авлодни мана шу руҳда тарбиялашга, улар қалбида Ватан ва юрт учун ғурур ва ифтихор туйғуларини уйғотишга хизмат қилади.

Бу ҳаётнинг гўзал ва нурафшон, юртимизнинг озод ва обод бўлишида шу муқаддас заминда яшаётган қўли қадоқ, нияти пок миллион-миллион юртдошларимизнинг беқиёс ҳиссаси бор. Бугунги Хотира ва Қадрлаш кунида мен кўпчилик қаторида ана шу камтар ва камсуқум, оддий, заҳматкаш инсонларни бағримга олиб, барчасига таъзим қиламан.

Муҳтарам дўстлар, юртдошларим!

Бугун пойтахтимиз марказида бунёд этилган муаззам Хотира майдони очилмоқда. Бу ҳам мустақиллик тафаккурининг яна бир бор намоён бўлиши, халқимизнинг табиатига ёт бўлган эски қолип ва сохта ғоялардан воз кечганимизнинг яна бир тасдиғидир.

Шу нуқтаи назардан қараганда «номаълум аскар» деган тушунча нимани англатар эди?

Ўзингиз ўйланг, инсон она юрти, халқининг бахт-саодати учун омонсиз жангларда жонини фидо этсаю, унинг номи номаълум бўлса.

Ахир, урушга кетган ҳар бир аскарнинг номи, насл-насаби унинг ота-онаси, қариндош-уруғлари, фарзандларининг қалбида бир умр армон бўлиб яшайди-ку ахир, уларнинг ҳар бири шу халқимиз, шу миллатимизнинг жондан азиз фарзандлари, бизнинг жигарбандларимиз эмасми?

Биз учун урушларда қурбон бўлган юз минглаб юртдошларимизнинг номи ҳам, жасорати ҳам маълум ва ҳеч қачон унутилмагай иншоолло.

Шунинг учун биз уларнинг номларини мана шу майдондаги муҳташам Хотира китобига зарҳал ҳарфлар билан мангу муҳрлаб қўйдик.

Токи, бу муқаддас зиёратгоҳга қадам қўйган ҳар бир инсон, нафақат халқимиз, балки бутун дунё аҳли аждодларимизга, фидойи жангчиларимизга бўлган буюк эҳтиромимизни кўрсин, уларнинг хотираси қаршисида таъзим бажо этсин.

Азиз биродарлар!

Мана шу майдон марказида уруш ва айрилиқлардан беҳад қайғу-жафо чеккан, фарзандлари доғида қадди дол бўлган мотамсаро она ҳайкали ўрнатилган.

Бу ҳайкал узоқ тарихи давомида не-не бало-қазоларни, жабру-зулмларни, қирғин-қатағонларни бошидан кечирган, айни пайтда ўз эркинлиги, инсоний ҳақ-ҳуқуқлари учун тинимсиз курашган она Ватанимизнинг ёркин тимсолидир.

Инсон боласини она ёруғ дунёга келтиради, оқ ювиб оқ тарайди. Уни беғараз меҳри билан улғайтиради. Инсон қалбида неки олижаноб туйғулар ва одамийлик хусусиятлари мавжуд бўлса, барчаси она меҳридан, она тарбиясидандир.

Ватанга муҳаббат туйғуси она сути, она алласи билан қон-қонимизга сингади, онгимизга киради.

Шу боис она-Ватан, Ватан-она демакдир. Биз меҳр ва муҳаббатни, садоқат ва

(Давоми 2-бетда).

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг

ҚАРОРИ

Тошкент ислом университети фаолиятини ташкил этиш тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Тошкент ислом университетини ташкил этиш тўғрисида» 1999 йил 7 апрелдаги Фармонини бажариш юзасидан, ислом динига оид бой ва ноёб маънавий-маданий меросни чуқур ўрганиш, уни асраб-авайлаш, келажак авлодга етказиш ва ушбу соҳада аҳолининг билим даражасини ошириш, замон талабларига жавоб берадиган юқори малакали мутахассис кадрлар тайёрлаш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қ а р о р   қ и л а д и :

1. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Тошкент ислом университетининг тузилмаси ва Низоми тасдиқлансин.

2. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда, икки ой муддатда Тошкент ислом университетининг олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари бўйича давлат таълим стандартларини, ўқув жараёни учун зарур меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларни жаҳоннинг илғор ҳамда Ўзбекистон мусулмонлари идораси тажрибасини инобатга олган ҳолда ишлаб чиқсинлар ва белгиланган тартибда тасдиқласинлар.

3. 1999/2000 ўқув йилига Тошкент ислом университетининг иккала факультетининг ҳар бирига талабалар қабул режаси 25 тадан давлат гранти ва 25 тадан тўлов-контракт асосида /жами 100 та/ белгилансин.

4. Тошкент ислом университетида ўқитувчи-профессорлар таркиби талабаларга 1:4,5 нисбатда бўлиши белгилаб қўйилсин.

5. Университетга моддий ва маънавий ёрдам берувчи Ҳомийлар кенгаши таркиби ҳамда университет қошидаги исломшунослик илмий-тадқиқот Маркази тузилмаси тасдиқлансин.

6. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Меҳнат вазирлиги, Олий аттестация комиссияси Университет тақдимномасига мувофиқ, олий таълим йўналишлари ва ихтисосликлари классификаторига ва илмий ходимлар мутахассисликлари номенклатурасига тегишли ўзгартиришлар киритсинлар.

7. Тошкент ислом университети, Ўзбекистон Республикаси Фан ва техника давлат қўмитаси манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда:

бир ой муддатда университет қошидаги исломшунослик илмий-тадқиқот Маркази Низомини ва Университетни ривожлантириш жамғармаси Низомини ишлаб чиқсин ҳамда белгиланган тартибда тасдиқласин;

ислом таълимотига оид манбалар рўйхатини тузиш, уларни жамлаш ҳамда ташкил этилган Манбалар хазинаси фаолиятини амалга ошириш бўйича зарур чора-тадбирлар ишлаб чиқсин ва уларнинг бажарилишини таъминласин.

8. Ўзбекистон Республикаси Фан ва техника давлат қўмитаси университет илмий-тадқиқот йўналишларини давлатнинг илмий-техника дастурлари рўйхатига киритсин ва устувор йўналишлар бўйича грантлар ажратишни назарда тутсин.

9. Мустақил Ватанга ва миллий истиқлол ғояларига садоқатли ҳамда исломшунослик, дин тарихи, ҳуқуқи ва фалсафаси бўйича ушбу университетнинг учинчи ва ундан юқори курс иқтидорли талабалари учун учта Имом ал-Бухорий давлат стипендияси жорий этилсин.

Мазкур стипендиянинг миқдори Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1993 йил 5 февралдаги ПФ-555-сон Фармонида ўрнатилган давлат стипендиялари миқдорида белгилансин ва уларни тайинлаш Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 25 мартдаги 157-сон қарори билан тасдиқланган «Давлат стипендиялари тўғрисида Низом ва уларни тайинлаш тартиби» асосида амалга оширилсин. Ушбу тартибга тўлдиришлар киритилсин.

10. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги:

етук мутахассисларни ишга таклиф этиш, профессор-ўқитувчиларнинг хорижий давлатларда малака оширишлари, халқаро илмий конференцияларда қатнашишлари, талабаларнинг йирик ўқув марказларида таълим олишлари, шунингдек, чет элда чоп этиладиган даврий нашрларга обуна бўлиш, дарслик ва ўқув қўлланмаларини харид қилиш, Манбалар хазинасини тўлдириб бориш учун ҳар йили университет буюртмалари бўйича эркин алмаштириладиган валютадаги харажатларни қоплаш учун;

университет, унинг қошида ташкил этилган исломшунослик илмий-тадқиқот Маркази ва академик лицей, шунингдек, Манбалар хазинаси фаолиятини молиявий таъминлаш учун;

университетнинг ўз матбаа ва таҳририят-нашриёт базасини барпо этиш учун тақдим этиладиган ҳисоб-китобларга мувофиқ зарур маблағлар ажратсин;

11. Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 2 апрелдаги 154-сон қарорига мувофиқ қисқартирилаётган енгил автомобиллардан иккитасини Тошкент ислом университети балансига бепул ўтказсин.

12. Тошкент ислом университети Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси томонидан қабул қилинадиган қонунлар ва қарорлар, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари ва фармойишлари, Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари ва фармойишлари, вазирликлар ва идораларнинг меъёрий ва йўриқнома ҳужжатлари мажбурий тартибда тарқатиладиган ташкилотлар рўйхатига киритилсин.

13. Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитаси:

университет кутубхонасини тўлдириш учун махфий бўлмаган босма асарлар ва китоб маҳсулотининг /ижтимоий-сиёсий, иқтисодий, ҳуқуқий, табиий/ назорат нусхаларини /2 нусхада/ бепул олувчи ташкилотлар руйхатига киритсин;

университет буюртмалари бўйича ўқув-услубий ва илмий маҳсулотларининг ўз вақтида нашр этилишини таъминласин;

университетнинг ўз матбаа ва таҳририят-нашриёт базасини барпо этишга ва унинг фаолиятини ташкил этишга ёрдам берсин.

14. Ўзбекистон Республикаси давлат ва нодавлат ҳамда жамоат ташкилотларининг Тошкент ислом университетини ривожлантириш жамғармаси ҳомийлари сифатида Жамғармага молиявий ва моддий-техникавий ёрдам кўрсатиш ҳақидаги таклифлари қўллаб-қувватлансин.

Жамғарманинг барча юридик ва жисмоний шахслар, жумладан, хорижий ташкилотлар, уюшмалар, жамғармалар ва фуқаролар учун очиқ эканлиги белгилаб қўйилсин.

15. Жамғарма барча турдаги солиқлардан ва божхона тўловларидан /божхона расмийлаштирувлари учун тўловлардан ташқари/ 5 йил муддатга озод қилинсин.

16. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Тошкент ислом университети ва унинг таркибий тузилмалари ҳамда ётоқхонаси Тошкент шаҳар, Бобур кўчаси, 55-уй /5-сон касб-ҳунар мактаби бинолари комплекси/га жойлаштирилсин.

Тошкент шаҳар ҳокимлиги 1999 йил 1 июлга қадар университет биноси хоналарини ўқиш жараёни хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда реконструкция қилиш ва мукаммал таъмирлаш ишларини амалга оширсин ва бинони университет балансига ўтказсин.

Университет, исломшунослик илмий-тадқиқот Маркази ва академик лицейни жойлаштиришга ажратилган бинони реконструкция қилиш, уни зарур асбоб-ускуна ва мебеллар, замонавий компьютер техникаси ва телекоммуникация воситалари билан жиҳозлаш, шунингдек, дарсликлар ва ўқув-услубий адабиётлар билан таъминлаш учун Вазирлар Маҳкамасининг заҳира жамғармасидан ҳақиқий харажатлар доирасида маблағ билан таъмин этилсин ҳамда 2000 йилдан бошлаб инвестиция дастурига киритилсин.

17. Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги ва Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки Тошкент ислом университетини ташқи иқтисодий фаолият қатнашчиси сифатида рўйхатдан ўтказсинлар ҳамда миллий ва хорижий валютада операцияларни амалга ошириш учун университетнинг тегишли ҳисоб рақамларини очсинлар.

18. Ўзбекистон Республикаси Почта ва телекоммуникациялар агентлиги белгиланган тартибда университетни замонавий алоқа воситалари, шу жумладан, ҳукумат алоқаси ва бошқа алоқа турлари билан таъминласин.

19. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 19 майдаги 175-сон қарорининг 2-банди ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

20. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Ҳ.С.Кароматов зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1999 йил 6 май.

ТАШРИФ САМАРАЛИ БЎЛДИ

Хабар қилинганидек, 7-8 май кунлари Болгария Президенти П. Стоянов расмий ташриф билан Ўзбекистонда бўлди.

Болгария раҳбари минтақамиз давлатлари орасида биринчи бўлиб Ўзбекистонга расмий ташриф буюрди. Бу бежиз эмас албатта. Зеро, Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг ўтган йили ушбу мамлакатга қилган расмий сафари икки давлат ўртасидаги муносабатлар ривожига кучли туртки берди. Давлат раҳбарлари даражасидаги мулоқотларнинг узвий давоми бўлган Тошкент учрашувларида бу яна бир карра ўз тасдиғини топди.

Пойтахтдаги музокаралар давомида кўплаб ўзаро манфаатли келишувларга эришилди. Улар орасида ҳар икки давлатда дипломатик миссиялар очиш, транспорт коммуникацияси бўйича ҳамкорликни ривожлантириш, хусусан, Тошкент-Бургас ҳаво йўлини очиш, Трасека лойиҳаси борасидаги ишлар кўламини кенгайтириш масалаларини алоҳида қайд этиш мумкин.

Қора денгиз соҳилларида жойлашган Болгария сўлим оромгоҳларга бой мамлакат. Тошкентдаги музокараларда ўзбекистонлик болаларнинг Болгариядаги бундай масканларда дам олишини ташкил этишга ҳам келишиб олинди. Айни пайтда музокараларда икки мамлакат ўртасида сайёҳлик соҳасидаги алоқаларни ривожлантириш масаласига ҳам кенг ўрин берилди. Бу ҳам бежиз эмас. Давлатларимизнинг кўплаб диққаттортар масканларга эгалиги ва гўзал табиати бу борада ҳам яқин ҳамкорлик ўрнатишни тақозо этади. Бу фойдадан холи бўлмайди.

Болгария раҳбарининг Ўзбекистонга ташрифи дастурига Самарқанд сафари киритилгани ҳам шундан бўлса ажаб эмас. П. Стоянов

(Давоми 2-бетда).

«СЕН ДОИМО ҚАЛБИМДАСАН, ЖИГАРИМ»

Мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовнинг Фармонига кўра, иккинчи жаҳон урушида фашизмга қарши курашиб ҳалок бўлган, юртимизнинг Ватан озодлиги ва мустақиллиги учун жон берган барча фарзандлари хотирасини абадийлаштириш, бугун ҳам эл-юртимиз обрўйини юксалтиришга, ёшларни тарбиялашга ҳисса қўшаётган фахрийларни ҳурматлаш мақсадида бу йил республикамизда 9 май — Хотира ва Қадрлаш куни сифатида кенг нишонланди. Бу — йўлбошчимизнинг нафақат жанг майдонларида қурбон бўлганларни хотирлаш, балки фронт ортида туриб фидокорона меҳнат қилган отахон ва онахонларимизга ғамхўрлик ва иззат-икром кўрсатиш, мустақил Ўзбекистон тараққиётига ўз улушини қўшиб келаётган фахрийларимизни ардоқлаш борасидаги хайрли ишларининг яна бир намунасидир.

Шу боис Хотира ва Қадрлаш кунининг умумхалқ байрами сифатида нишонланишини таъминлаш барча давлат, нодавлат ва жамоат ташкилотларининг бирламчи вазифаси, мамлакатимиз фуқароларининг маънавий бурчига айланди. Ушбу қутлуғ сана шарофати билан минглаб уруш ва меҳнат фахрийларига ҳурмат-эҳтиром кўрсатилиб, совға-саломлар улашилди. Энг муҳими, уруш даҳшатларини кўрган, истибдод зулмини тортган ва истиқлол кунларига етишган фахрийлар билан мулоқотлар маънавиятимизни бойитмоқда, уларнинг ҳаётий тажрибаси Ватанимиз буюк келажагини яратишда беқиёс руҳий мадад эканлигини намоён этмоқда.

Президентимизнинг Хотира ва Қадрлаш куни муносабати билан амнистия эълон қилиш тўғрисидаги фармонининг эълон этилиши ҳам мамлакатимизда инсонпарварлик тамойиллари устуворлигининг ифодаси бўлди.

Давлатимиз раҳбарининг ташаббуси билан Тошкент шаҳри марказида Хотира майдони барпо этилди. Халқимизнинг миллий қадриятлари, ўтганлар руҳига чуқур ҳурматни ўзида мужассам этган бу майдон миллий меъморлик анъаналари асосида бунёд этилган бўлиб, ҳақиқий зиёратгоҳга айланди. Жанггоҳларда ҳалок бўлган, истиқлол йўлда жон фидо

(Давоми 2-бетда).

ЯРИМ КУНЛИК МУАЛЛИМ...

Мавзу

Шу йил янги ўқув йили арафасида Бухоройи Шарифнинг азим, маърифий гўшаларидан бири саналмиш — Шофиркон тумани марказида донгдор муаллим, «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган халқ таълими ходими», 3000 дан ортиқ нодир китобдан иборат шахсий кутубхона соҳиби Жаббор ака Сатторовни бироз ҳаяжон ила шошиб кетаётган ҳолатда учратиб қолдим. У киши билан гоҳида соатлаб давом этадиган суҳбатимиз лаззатини соғиниб қолган эканманми, рости суюниб кетдим.

— Узр, — деди Жаббор ака сўрашиб-кўришиб бўлгач, — бироз вақтим зиқроқ. Ишимни битказиб, тушдан кейинги дарсимга улгуришим керак.

— Доим хайрли юмушлар ила югуриб-елиб юрасизда, чарчоқ нималигини билмай, дедим Жаббор аканинг кайфиятини суҳбатга мосламоқчи бўлиб.

Йўқ — деди Жаббор ака, — бу галгиси сиз ўйлаганчалик эмас. Туман халқ таълими бўлимига бораяпман. Нафақага чиқиш юзасидан ҳужжатларимни тайёрладим, топшираманда қайтаман. Шукур, 5—6 йил истиқлолнома сабоқларини айтиш ҳам насиб этди. Яна дунёнинг энг улуғ тилларидан бири — инглиз тилида. Ичимда бир нарса узилгандай бўлди. Ҳар гал яхши муаллимлар борлиги ҳақида ўйлаганимда Жаббор ака биринчи бўлиб хаёлимга келарди. Мана у ҳам... Жаббор ака билан ўтган мулоқотларимни эслайман. Мароқли, дардли бу мулоқотлар мени анча вақт безовта қилиб юрганлиги билан миямда ўрнашиб қолган.

Бундан ўн йилча олдин Жаббор аканинг шахсий кутубхонасининг довруғи қулоғимга чалиниб, вақт топиб бу маънавият хонасига ташриф буюрганман. Тўғриси, номини эшитиб, ҳатто кўриш ҳам насиб этмаган, ҳар бири жавоҳирга тенг китобларни кўриб ҳайратда қолганман.

— Салкам қирқ йилдан буён китоб йиғаман. Ноёб китоблардан пул аяганим йўқ. Ўқитувчида ортиқча пул бўлмайди, албатта. Газета-журналларга турли мавзуларда мунтазам

(Давоми 4-бетда).

ХОТИРА ЧИРОҒИ ЎЧМАЙДИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

фидойиликни мунис оналаримиздан, бебаҳо Ватанимиздан оламиз. Ва бизнинг ҳам жамики эзгу ниятларимиз, хайрли ишларимиз она Ватанга аталгандир.

Мотамсаро онанинг маҳзун қиёфаси ҳар биримизни ҳушёрликка чорлайди. Уруш ва қирғинларга йўл қўймасликка, бугунги ёруғ ва дориломон кунларимизнинг қадрига етиб яшашга даъват этади.

Биз муқаддас она ҳайкали пойига битган «Сен доимо қалбимдасан, жигарим» сўзлари миллатимизнинг, халқимизнинг қурбон бўлган фарзандларига чексиз эҳтиромини англатиб, қалбларимизда доимо акс садо бериб туради.

Мангу олов теграсига зикр этилган «Эл-юртимизнинг эрки ва озодлиги, бахту-саодати учун ҳаётини қурбон қилган ватандошларимиз хотираси ҳамиша барҳаётдир» деган сўзлар эса узоқ ва яқин тарихимиз. Бугунги озодлик ва мустақиллигимиз учун курашиб жон фидо этганлар хотираси юракларимизда абадий яшашини англатади.

Азиз ватандошлар!

Биз мустақиллик йилларида ўзлигимизни англаш, тарихий-миллий қадриятларимизни тиклаш борасида нимаики иш қилаётган бўлсак, уларнинг барчасини ягона мақсад — кўпмиллатли халқимизни бирлаштириш учун қилмоқдамиз.

Ишончим комилки, Хотира ва Қадрлаш куни халқимизни янада бирлаштиради, унинг руҳига малҳам бўлади, иродасини бақувват, иймонини бутун қилади.

Фурсатдан фойдаланиб, мана шу муаззам обидани бунёд этишда сидқидилдан меҳнат қилган қурувчи ва усталарга, меъмору-муҳандисларга ўз номимдан, бутун халқимиз номидан самимий миннатдорчилик билдиришга ижозат этгайсизлар.

Шундай хайрли ва олижаноб ишга ҳиссам қўшилганидан мен ҳам ғоят бахтиёрман.

Азиз юртдошларим!

Барчангизни бугунги улуғ айём билан яна бир бор табриклайман.

Ҳаммангизга узоқ умр, сиҳат-саломатлик, фарзандларимиз бахтини кўриш насиб этсин.

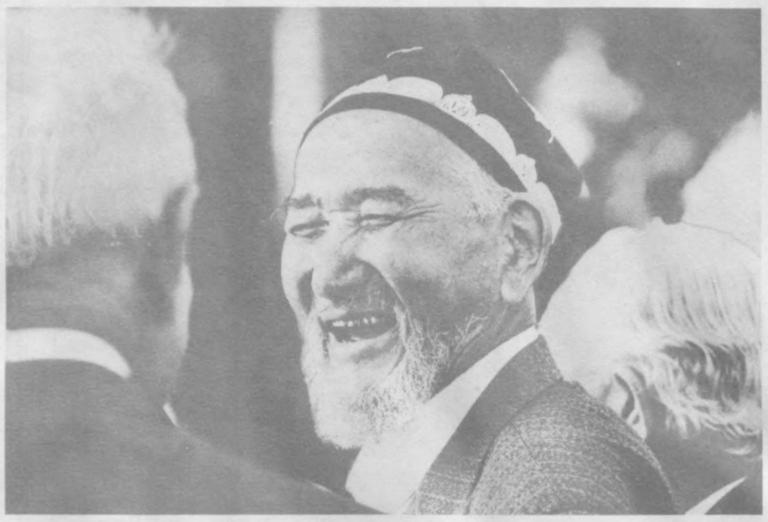

СУРАТЛАРДА: тантанадан лавҳалар.

Абдувоҳид ТЎРАЕВ (ЎзА) олган суратлар.

«СЕН ДОИМО ҚАЛБИМДАСАН, ЖИГАРИМ»

(Давоми. Боши 1-бетда).

айлаган ватандошларимиз исмлари ёзилган лавҳалар ҳар бир инсоннинг қалбида «ўтганлар ёди — муқаддас» деган азалий ҳақиқатни уйғотади.

Майдон марказидаги мотамсаро она ҳайкалида қайғу юрагини ўртаётган, аммо ўз фарзандини умрбод қалбида сақлайдиган ўзбек аёли сиймоси гавдалантирилган. Ҳайкал пойидаги «Сен доимо қалбимдасан, жигарим» сўзлари онанинг, бутун халқимизнинг дил изхоридир.

9 май куни мамлакатимиз пойтахтидаги Хотира майдонининг тантанали очилиш маросими бўлиб ўтди. Бу ерга Қорақалпоғистон Республикаси, барча вилоятлар ва Тошкент шаҳридан уруш ва меҳнат фахрийлари, вазирликлар, давлат ва жамоат ташкилотлари вакиллари тўпланди.

Тантанали маросимни Тошкент шаҳар ҳокими К. Тўлаганов очди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов маросимда нутқ сўзлади.

Давлатимиз раҳбари жанг майдонида ва меҳнат жабҳасида жасорат кўрсатган халқимизни Хотира ва Қадрлаш куни билан чин қалбдан табриклади. Йўлбошчимиз ўтганларни ёдга олиш, уларнинг эзгу ишларини давом эттириш халқимизга хос азалий фазилат эканлигини таъкидлади. Бу қутлуғ санада асрлар давомида ҳуррият ва озодлик йўлида жонини фидо айлаган халқ қаҳрамонларини, миллатимиз фидойиларини эслаш ҳам қарз, ҳам фарздир, деди давлатимиз раҳбари.

Шундан сўнг Президент Ислом Каримов мотамсаро она ҳайкали пойига анвойи гуллар қўйди.

Давлатимиз раҳбари қурбон бўлган эл-юрт ўғлонлари номлари ёзилган лавҳаларни кўздан кечирди, фахрийлар билан суҳбатлашди.

Юртбошимиз бу муқаддас масканга республикамизнинг барча вилоятларидан, узоқ-яқин жойлардан зиёратга келувчиларга етарли шароит яратиш, нуроний отахон ва онахонларнинг сафарларини давлат ҳисобидан ташкил этиш зарурлигини алоҳида қайд этди.

Тантанали маросимда Олий Мажлис Раиси Э. Ҳалилов, Бош вазир Ў. Султонов, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари, Олий Мажлис Раисининг ва Бош вазирининг ўринбосарлари иштирок этди.

* * *

Шу куни кеч соат 21 да ватанимиз пойтахти Тошкент шаҳрида Хотира ва Қадрлаш куни муносабати билан артиллерия тўпларидан 21 марта ўқ узилиб, байрам салюти берилди ва мушакбозлик ўтказилди.

Худди шу куни Қорақалпоғистон Республикаси ҳамда барча вилоятларда «Хотира ва Қадрлаш куни» кенг нишонланди.

Беҳзод УСМОН,
ЎзА мухбири.

ТАШРИФ САМАРАЛИ БЎЛДИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

ташрифнинг иккинчи куни пойтахтдаги Ўзбекистон миллий боғида улуғ бобокалонимиз Алишер Навоий ҳайкали пойига гул қўйди. Олий Мажлисда музокаралар ўтказгач, Президент Ислом Каримов ҳамроҳлигида ана шу қўҳна шаҳарга ташриф буюрди.

Самарқанд сафари давомида Президентлар буюк олим ва мунажжим Мирзо Улуғбек расадхонаси ва музейи, яқинда бунёд этилганига 600 йил тўладиган Бибихоним масжиди, Амир Темур мақбараси, Регистон мажмуи ва бошқа кўплаб диққатга сазовор масканларни зиёрат қилди. Шаҳар билан танишув асносида меҳмонлар учун Ўзбекистонда меҳнат қилаётган болгариялик бунёдкорлар ва бошқа касб эгалари билан учрашув, фолклор-этнографик дасталарнинг концерт дастури ҳамда халқ амалий санъати ва миллий ҳунармандлик ашёлари намуналарининг кўргазмаси ташкил этилди.

Қадимий шаҳар зиёрати болгариялик олий мартабали меҳмонга катта таассурот бахш этди. У журналистларга ўз сафари ҳақидаги фикрларини баён этар экан, жумладан бундай деди:

— Бу ташриф Ўзбекистон билан Болгария ўртасидаги дўстона алоқалар ва ўзаро манфаатли ҳамкорликни янада мустаҳкамлашга хизмат қилиши шубҳасиздир. Тошкентдаги учрашувларда қатор муҳим масалалар бўйича келишувга эришилди. Муносабатлар янада юқори поғоналарга кўтарилаётганидан икки томон ҳам мамнун. Самарқанд ҳақида гапирганда эса, шуни таъкидлашни истардимки, бу кўҳна ва гўзал шаҳар мени мафтун этди. Қадимий обидаларни кўз қорачиғидек асраб-авайлаётган, миллий қадриятлар ва аждодлар меросини алоҳида қадрлайдиган Ўзбекистон халқига тасаннолар айтгим келади. Мен Болгария раҳбари сифатидагина эмас, оддий инсон сифатида ҳам ўз ватандошларимни бу эртакмонанд шаҳарни зиёрат этишга, умуман, Ўзбекистон сафарига чақираман.

Болгария Президенти Петр Стояновнинг бу таъкидлари унинг ташрифи қандай руҳда ўтгани ва қандай натижалар билан якунлагани ҳақида аниқ тасаввур ҳосил қилишга имкон беради. Қолаверса, бу ташрифнинг самарали бўлганини Тошкентда эришилган келишувлар, имзоланган ҳужжатлар ҳам тасдиқлайди.

(ЎзА).

ЭҲТИРОМ ВА ЭЪЗОЗ

Хотира ва Қадрлаш куни бепоён мамлакатимизнинг барча шаҳар ва қишлоқларида зўр уюшқоқлик билан кишиларимиз ушбу кун миллатимизни бирлаштирувчи, жипслаштирувчи байрам бўлиб қолажагини таъкидламоқдалар.

ЭНГ ЮКСАК ТУЙҒУ

Телевидение орқали Тошкентдаги Хотира майдонидан олиб берилган кўрсатувни кўриб, унда ҳурматли Президентимизнинг нутқларини эшитиб, кўзларимдан ёш тирқиради. Мустақиллигимиз туфайли Инсон хотирланиши ва қадрланиши шунчалик бўлади-да! Яратганга минг қатла шукурки, она юртимизнинг, заҳматкаш ва бунёдкор халқимизнинг мард ва жасур Йўлбошчиси борлигига!

Мамлакатимизнинг ҳамма ҳудудида бўлгани каби бизнинг туманимизда ҳам 9 май — Хотира ва Қадрлаш куни аввалгиларидан фарқли, ўзига хос байрам сифатида кенг нишонланди.

Шу куни эрта тонгданоқ туман маданият саройи олдидаги майдонда Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиларини, собиқ байналминал жангчиларни ва меҳнат фахрийларини олқишлаб карнай-сурнай навolari янгради. Қисқа фурсатли йиғилишдан сўнг байрам иштирокчилари шу дориламон кунларга етиб келолмаган марҳумлар хотирасини ёд этиб, шаҳарча марказидаги ёдгорлик мажмуи пойига гуллар қўйишди. Хатми Қуръон ўқилиб, марҳумлар руҳига бағишланди. Сўнг 130 нафар фахрийларга ош тортилди. Эсдалик совғалар топширилди.

Бетоб бўлиб, байрамда иштирок этолмаган йигирмадан зиёд фахрийларнинг уйларига ташриф буюриб байрам билан муборакбод этилди. Тантаналарда сўзга чиққан туман мудофаа ишлари бўлими бошлиғи Шароф Бобоев, Шерқўзи Жўраев, Иброҳим Мирзабеков ва Қодирқул Бойжигитов сингари уруш ва меҳнат фахрийлари ўз сўзларида кўрсатилган бундай юксак эҳтиром учун ҳукуматимизга, шахсан Президентимиз Ислом Каримовга чексиз миннатдорчилик туйғуларини изҳор этдилар.

Ҳикмат АКРАМОВ,
«Нуроний»жамғармаси Гулистон тумани бўлими раиси.

МЕҲРНИНГ ГЎЗАЛ ОНЛАРИ

Ташаббускори Президентимизнинг ўзлари бўлгани учун ҳам Хотира ва Қадрлаш куни бетакрор, мазмунан теран, салобатли миллий байрамга айланди. Буни биз куни—кеча телеэкран орқали кўриб, яққол ишонч ҳосил қилдик.

Ҳассос шоиримиз номи билан аталувчи хўжалигимизда ҳам Хотира ва Қадрлаш майдони барпо этилган. Атрофи боғу гулзорларга айлантирилди. Байрам куни бу ерга келган ёшу-қари иккинчи жаҳон урушида иштирок этиб, қурбон бўлганлар хотираси олдида бош эгдилар. Қуръон тиловат қилиб, шаҳид кетганларнинг руҳини шод этдик. Орамизда ҳаёт юрган собиқ жангчилар, фронт ортида белини маҳкам боғлаб меҳнат қилган фахрийлар, урушдан қайтмаганларнинг беваларига дастурхон ёзилиб, иззат-икром кўрсатилди, байрам совғалари улашилди.

Хўжалигимиз ҳудудидан бир юз ўн етти нафар киши жангларда қатнашган. Уларнинг учдан икки қисми ўзга тупроқларда қолиб кетган. Уларнинг номлари мўътабар лавҳаларга ёзилди. Бугунги кунда ўттиз саккиз нафар уруш қатнашчилари ҳуррият ва дориламон кунларда қарилик гаштини суришмоқда.

Муҳтарам Президентимиз қайта-қайта таъкидлаганларидек, бугун ҳаёт бўлганларни қадрлашимиз, ҳурматини жойига қўйишимиз зарур. Қадрлаш деганда фақат уруш қатнашчиларига эмас, қарияларимизга, ота-боболаримизга, барча яқинларимизга эҳтиромни тушунайлик. Бу эса энг улуғ савобдир.

Орзиқул РАШИДОВ,
Жиззах тумани Ҳамид Олимжон номли ширкат хўжалиги бош ҳосилоти.

«АЛПОМИШ»НИ УЧ ОЙ КУЙЛАГАН АМИН БАХШИ

12-14 май кунлари Термиз шаҳрида республика истеъдодли ёшларни қўллаб-қувватлаш Улуғбек жамғармаси, Маданият ишлари вазирлиги халқ ижодиёти ва маданий-маърифий ишлар Республика илмий-услубият маркази ҳамда Сурхондарё вилояти ҳокимлиги билан ҳамкорликда «Алпомиш» — боқий асар» тадбирлари доирасида Бахши-шоирлар, оқинларнинг I халқаро кўрик-фестивали ўтказилади. Бу муносабат билан халқ шоирлари тўғрисидаги баъзи зарбулмасалларни, уларнинг узоқ ёки яқин устодларини хотирлаш — савоб.

Зеро, «Алпомиш» достонининг боқий ва юксак камолотини кўриб туриб, унга илҳоми сингган халқ шоирларини эсламай бўлмайди.

Ўзбек халқ қаҳрамонлик эпосининг она сийнаси бўлмиш Булунғур мактаби Амин бахши сингари улуғ достончиларни майдонга (XVIII асрнинг II ярми — XIX асрнинг I ярми) чиқара олган эди, Амин бахши «Алпомиш»ни уч ой тинмай куйлай оладиган, таърифдан ташқари шоир эди. Ўзбек фольклоршунослиги хазинасида Амин бахшини Булунғур мактаби тараққиёти учун равон, кенг йўл олган шоир сифатида жонлантириб берадиган манбалар мавжуд.

Бу шоир муболағанинг пири бўлган:

Ариқ тубинда андиз,
Дарё тубинда қундуз,
Тоғларни осмонга отинг:
Тутдай тўкилсин жулдуз.

Таъбир жоиз бўлса, булар — олп муболағалар, муболағаларнинг валламати... «Энг нодир жасорат — тафаккур жазорати», — дейди бир донишманд. Амин бахшининг бу шеъри эса маҳдудликдан, табиат олдидаги қўрқув ва ожизликдан холи, ҳур тафаккур жасоратини намоён қилади. Унинг ботинида қудратли, некбин, мағрур, сабийнинг қалбидай тоза руҳ барқ уриб турибди.

Шуниси қувончлики, ўзбек фольклори хазинасида Булунғур достончилик мактаби анъаналарини нисбатан кенгроқ миқёсда: XVIII асрнинг II ярми, XIX асрнинг I ярми, яъни таъбир жоиз бўлса, Амин бахши даври билан XX аср давомидаги тадрижи тарзида ўрганишга имкон берадиган адабий мулк бор. Биз Амин бахши вариантидаги «Алпомиш» достонидан сақланиб қолган шеърий парчаларни назарда тутмоқдамиз. Уларни Қўрғон достончилик мактабининг ажойиб намояндаси Эргаш Жуманбулбул ўғлидан фольклоршунос олим Ҳ. Зариф ёзиб олган («Булбул тароналари», V жилд, 108-110-бетлар).

Амин бахши «Алпомиш»дан етиб келган шеърлар Алпомиш, унинг тутинган дўсти Қоражоннинг қалмоқ олплари билан кураш эпизодларидан. Улуғ достончининг таърифида қалмоқ олплари жуда аниқ гавдаланади. Бунинг сири — шоирнинг беназир бадиий маҳорати, бадиий тафаккурининг баркамоллиги. Амин бахши қалмоқ полвони қиёфасини муболаға асосида яратади, уни ёвуз кучнинг умумлашма образига айлантиради:

Қалмоқ эди қалмоқларнинг қаҳари.

Умумлашма, қандайдир даражада рамзий шеърий образ шаклланди.

Амин бахши мисол келтирилган икки мисрада қалмоқ олпининг қиёфасини чизди. У энди бу қиёфага «жон ато» қилади:

АРАФА

Битта қалмоқ келиб кирди курашга,
Ҳар изига кетар ботмон баҳори.

Шоир аввал қалмоқ полвоннинг ботинини кўрсатиб эди, энди зоҳирини ифодалайди. Ҳар икки ҳолда ҳам муболаға шоир бадиий тафаккурига қувват бахш этди. Кейинги мисра бўлса, фавқулодда муболағавий:

Бир кичик пой полвон келди курашга.

Амин бахшининг аввалги таърифлари-ку, қалмоқ олпини кўз ўнгимизга жуда баҳайбат бир нарса қилиб келтириб қўйган эди. Лекин у атиги «бир кичик пой полвон» экан холос...

«Ўзбек халқ қаҳрамонлик эпоси» муаллифлари: «Эргаш ва Пўлкан шоирнинг айтишича, «Алпомиш» достони кураш саҳнасидаги қалмоқ полвонларининг муболағали-комик портретлари муболағавий усулнинг устаси сифатида донг қозонган, XIX аср ярмиларида яшаган Амин бахши томонидан яратилган», — дейишади. Булунғур достончилари устодлари Амин бахшининг йўлини давом эттирдилар, эпик анъаналар доирасида бойитдилар. Амин бахшининг мисол келтирилган мисралари билан Фозил шоирнинг қуйидаги мисраларини қиёсласак, достончи ўз салафининг «бадиий фокус»ини сақлай олганлигини кўрамиз:

Қаҳрланса, тошни ёрар қаҳари,
Тўқсон шоирнинг гўшти бўлмас наҳори,
Ҳар изига кетар анча баҳори,
Шундай қалмоқ келиб кирди майдонга.

Амин бахши давом этади:

Қалмоқ эди қалмоқларнинг ройиши,
Ул ўлкан сўнг кўп бўлади койиши.
Битта қалмоқ келиб кирди курашга,
Тўқсон норнинг терисидан ковуши,
Шу ковушин кийиб келди курашга.

Фозир шоир унга асрлар оша жўр бўлади:

Бу қалмоқдир қалмоқларнинг равиши,
Оҳ урса, оламни бузар товуши,
Тўқсон молнинг терисидан ковуши,
Сиёсатман келиб майдонда турди.

Амин бахшининг завқи қўзғайди:

Қалмоқ эди қалмоқларнинг тетиги,
Ўзи расо эди, гапга етуги,
Битта қалмоқ келиб кирди курашга,
Тўқсон норнинг терисидан этиги,
Шўл этигин олиб келди курашга.

Фозил шоир «Алпомиш» мушорасини қизитади:

Яна ҳам бир қалмоқ келди майдонга,
Одам тушмас унинг айтган тилига,
Беш юз қулоч арқон етмас белига,
Дучор бўлди Қоражоннинг қўлига,
Ушлагандан отди Чилбир чўлига.

«Алпомиш»нинг бир аср аввалги варианти билан бир аср кейинги варианти кураш саҳнаси ўртасидаги қарийб айнанлик, мисраларнинг катта ўзгаришга учрамаганлиги, бадиий тафаккур хусусиятларининг барқарорлиги Булунғур достончилик мактаби анъаналарининг ҳақиқатан ҳам кучли бўлганини намоён қилади.

«Алпомиш»нинг Амин бахши вариантидаги шеърларидан сақланиб қолган парчаларида ижодий кураш машаққатлари поёнида барқ урган музаффар руҳнинг нурлари ёнади...

Бек Алпомиш етти ёшда эр етган,
Копирга қаратиб тўқсон тоғ отган,
Қалмоқман фарангни динга қаратган,
Зўрликлари тилда лак девча бордир.

Бу Барчинойнинг қалмоқ олпларига қараб айтиб турган сўзидан. Унинг Алпомишни мақташларида ўзининг руҳий жасурлиги, олплиги, юртининг суянган тоғи бўлган Ҳакимбекка муҳаббати белги бериб туради. Барчиной сўзида давом этади:

У ёғи — Шакаман, бу ёғи — Шунқор,
Ўттиз тоғдан бирдан ирғир Бойчибор,
Мени олсанг, қалмоқлар, чоғла ҳолингни,
Шунингдай зўрабор, полвон эрим бор...

Қадимий ва навқирон Термизда «Алпомиш» достонининг катта тўйи билан боғлиқ тадбирлар доирасида Бахши-шоирлар ва оқинларнинг I халқаро кўрик-фестивали ўтказилаётган экан, ўзбек достонлигининг барҳаёт валламатлари — жами устод халқ шоирларининг руҳлари ҳозир ва шод бўлсинлар. Бугуннинг бахшилари Ватаннинг улуғ қўшиқларини муносиб пардаларда ижро этсинлар. Иншооллоҳ, шундай бўлсин.

Муҳаммадали ҚЎШМОҚБОЙ.

«Бир куни уйимизга очиқ чеҳрали, ёқимтой киши меҳмон бўлиб келди. Нормурод акам билан далаларни айланишди, тунлари узоқ-узоқ суҳбатлашишди. Кейин эшитсам, бу одам таниқли ёзувчи Одил Ёқубов эканлар. Кейинги гал келганларида у киши Нормурод акамга янги асар ёзганлиги ҳақида гапириб қолдилар. «Диёнат»нинг бош қаҳрамонига сизнинг номингизни қўйдим, лекин фамилияси сал бошқачароқ» деб кулдилар. Йиллар ўтиб, суюмли адибимизнинг йўли яна биз томонларга тушди. Лекин у вақтда... Нормурод акам ҳаётдан бевақт кўз юмган эдилар».

(Роза Холмуродованинг хотираларидан).

ДИЁНАТ

Хотира уйғонса гўзалдир

Ҳаётда доимо аниқ мақсад билан яшайдиган, умрининг ҳар қандай ҳолатларида ҳам шу мақсад йўлидан чекинмай, дадил олға боргувчи кишилар бор. Нормурод Холмуродов ҳақидаги хотираларни эшитиб, ана шундай курашчан бир инсонни кўз олдимга келтирдим. Бир неча фазилатларини ўзимча кашф этдим: ҳалол, уддабурро, меҳнатсевар ва самимий... Ва яна бир нарсадан ҳайратга тушдимки, қишлоқ хўжалигидек мураккаб, бетиним соҳада ишлаб туриб, у доимо кундаликлар ёзиб борган экан! Шундай кундаликлардан айримларини ўқийман.

6 январ, 1963 йил. «Кечаси билан қалин қор ёғиб чиқди. Шу қишда бешинчи маротаба бундай қор ёғиши. Совуғи ҳам анчагина. Бу йилги ҳосил мўл бўлса керак...»

15 феврал, 1964 йил. «Фақат олдинга интилиш керак! Бугун ана шу ниятни кўнглимга тугдим...»

1964 йил. «Умр узоқ эмас. Ана шу озгина умрда ҳам шунчалик кўп иш қилиш кераккки, бундан сенинг халқинг баҳраманд бўлсин...»

19 март, 1979 йил. «Кимнинг ери кўп бўлса, бойдир унинг

Ватани,

Тоғи, қири мўл бўлса, кенгдир унинг

Ватани...»

Кундалик ёзмоқликнинг ноёб томонлари бор. Кундаликда кишининг ўша дамдаги кайфияти, руҳий кечинмалари, воқеликка муносабати, атрофидагилар ҳақидаги фикр-мулоҳазалари баён этилади. Бу фикрлар, мулоҳазалар йиллар ўтиб катта ҳаётий бурилишларга асос бўлмоғи мумкин. Гоҳида катта асарларга ҳам. Қаҳрамонимиз ўзи кейинчалик ёзган «Чўл ва одамлар» китобида кундаликларга қайта-қайта мурожаат этади.

«1972 йилнинг 6 декабри. Машина текис, тап-тақир чўлнинг ўртасига келиб тўхтади. Тўрт томонда ҳеч нарса йўқ: на қишлоқ ва на бирор дарахт. Машинадан бирин-кетин уч киши тушдик. Виктор Абрамович қўлимга бўлажак совхоз картасини тутқазди. Картани ёзаётган эдим, гувиллаб эсган қаттиқ шамол уни қўлимдан учириб кетаёзди.

— Маҳкам ушланг, — кулди Расулмат Ҳусанович. — Бўлғуси совхозингиз сал бўлмаса учиб кетай деди-я!

— Чўчиманг, — дедим мен ҳазилга ҳазил билан жавоб бериб. — Совхоз ишончли қўлларда!

Улар хайрлашиб жўнаб кетишди. Яйдоқ чўлда шофер икковимиз колдик. Энди мен директорман. Нимага? Қаерга? Тўрт томони уфққа туташиб кетган мана шу чўлгами? ...Худди жанг олдида турган командирга ўхшардим. Мана карта, жанговар вазифа ҳам берилган. Бироқ, бу вазифани бажарадиган «жангчи»лар қани?

Аллақаёқда чиябўри увиллади. Хаёлим бўлинди. Қарасам, шофер йигитнинг ранги ўчиб кетибди. «Хўш, у созанданинг овози сенга ёқаяптими?» деб ҳазиллашдим унга.

«Қўрқадиган жойи йўқ...» деди у пўстинига ўралиб. «Йигит кишининг қалбида қўрқув бўлиши керак, — дедим кулимсираб. — Ҳали кўрасан, бу ерда иссиқ уйлар, боғ-роғлар, кенг пахтазорлар бунёд этамиз. Чиябўриларга сичқоннинг ини минг танга бўлади ўшанда...»

Турган жойимизга тупроқ уйиб, устига бир консерва банкасини қўйиб, жўнаб кетдик».

— Ўша тап-тақир чўлда Нормурод ака жуда катта ўзгаришлар қилдилар, — дейди арнасойлик ўқитувчи Раиса Галиева. — Бунгача ўзлариям тиним билмади. Янги тузган совхози Юлиус Фучик деб номланган. Айни вақтда «Олтин водий» деб аталаётган бу жамоа хўжалигида у кишининг номларига қўйилган кўча ҳам бор. Юринг, сизга ўша жойларни кўрсатай...

Кўчанинг ҳар икки томонида адл тераклар саф тортган. Сал ўтиб мевазор боғ. Ён атрофга кўрк бериб турган чинорларнинг танасига қулоч етмайди.

— Нормурод ака кўчат ўтказишни яхши кўрарди, — дейди Раиса опа. — Ҳатто карталар четига ҳам дарахт экарди. Экинни шамолдан сақлайди, дерди. Чўлга келган ҳар бир киши Нормурод акага эргашиб битта кўчат ўтқазарди. Анави «Дўстлик» боғи шу тахлит бунёд бўлган. Қаранг, мана шу чинорларни тунда трактор чироғини ёқиб қўйиб экканлар. Мен у кишининг қўл остиларида ишлардим, ўзаро борди-келдимиз ҳам бориди. Оилавий йиғилишиб қолсак, Роза опам ҳазил қилиб «Бу кишини энди мен Чинор ака дейишим керакка ўхшаяпти» дерди. Ҳу анави ўрикларни кўринг, ҳар йили ҳосил беради. Тол ва теракларни айтмайсизми, қанча-қанча ёш оилаларнинг имморатини тиклади.

Роза опа билан жуда узоқ сўзлашолмадим. Очиқ-сочиқ, меҳрибон, жуссаси кичиккина бу аёл хотираларга берилгани сайин товуши титраб, кўзларидан ёш қуйилиб келаверди. Чидолмадим. Беихтиёр жавонда турган альбомлардан бирини олиб варақладим. Суратлар... Улкан фаввора ёнида қўл ушлашиб турган талаба йигит билан қиз, институт ошхонасида бўлаётган никоҳ тўйи, ота-оналари тиззасида ўтирган шўх болакай, чўл ўртасига тикилган капа ёнида ўчоққа ўт қалаётган аёл, оилавий йиғин: бахтдан масрур ота-она, атрофида ўғилу келинлар, қиз ва куёвлар, набиралар. Бир оиланинг босиб ўтган ҳаёт йўлидаги ёрқин лавҳаларни акс эттирарди бу суратлар...

— Нормурод акам билан йигирма етти йил бирга яшаб бирор мартаям қаттиқ гап эшитмаганман, — дейди Роза опа. — Уйимиздаги энг оғир пайтларда ҳам нуқул ҳазил-ҳузил гап қилиб мени овутарди. Аслида икковимизам Пахтачининг сувини ичиб катта бўлганмиз. Лекин, шаҳарда танишдик. У пайтлар Нормурод акам Тошкентдаги қишлоқ хўжалик институтида ўқирди. Тўйимиз ҳам шу институт ошхонасида ўтган. Ўқишни битирганларидан кейин иккимиз институтнинг тажриба хўжалигига — Оққўрғонга жўнадик. У ерда Нормурод акам мироб, бўлим агрономи, кейинчалик бўлим бошлиғи вазифаларида ишлаб туриб, сиртдан аспирантурада ўқий бошладилар. Кўп ўтмай қишлоқ хўжалиги фанлари номзоди бўлдилар. Оққўрғон туман қишлоқ хўжалик бошқармасида бош агроном бўлиб ишлаб юрган кезларида, меҳнат таътили олиб бирга Пахтачига борардик. Автобус Жиззах чўллари ичидан ўтарди. Шунда у киши менга «Қарагин, Роза, мана бу қаровсиз ерлар ишловчига зор бўлиб ётибди. Ўзим келсаммикина, шу ерларга!» дерди. Бора-бора шу истак ростга айланди. Чўлга келдик. Мана, шу ерларда яшаб қолдик...

Нормурод Холмуродовнинг кундаликларини ўқиётиб, шундай сатрлар диққатимни тортди: «13 январ, 1963 йил. Оиланг тинч бўлса, танангга куч оқиб кираверади. Рўзғордаги бор-йўқликлар ҳам билинмайди. Ҳар қандай ишни бажармоққа қодир сезасан ўзингни...» Бу сатрлар ортида теран бир мазмун зоҳир. Бир эркакнинг оиласидан ризолиги, ўзига муносиб умр йўлдоши танлай билганидан шукроналиги... Аслида оила тинчлигининг замирида эру хотиннинг ўзаро маънавий бирлиги ётади. Роза опа ана шу оддий ҳақиқатни тушуниб яшади. У эрини эндигина ташкил этилган Дўстлик туманининг қишлоқ хўжалик бошқармасига етакчилик қилган йилларида, сўнг яйдоқ чўлда янги жойлар барпо этиш учун туну-кун тер тўкканида, чўлга кўчиб келаётганларга уй қуриб бериб, ўзи капада яшаганида, ёш Арнасой туманида ижроқўм раиси бўлиб ишлаган кезларида ҳам қўллаб-қувватлади, кўнглига яқин борди, чин аёллик меҳри билан ардоқлади. Оддий бир қишлоқ йигитининг эл орасида обрў-иззат топишига ҳисса қўшди. Қадимгилар «Ҳар қандай буюк эркакнинг ҳам ортида аёли бор» деган ҳикматни билиб айтишган.

Роза опа суҳбат орасида қизиқ бир воқеани сўзлаб берди. Бир куни чўл оралаб бир киши келаверган. Нормурод ака йўлига чиқиб, «Сизга ким керак?» деб сўраган. «Менга директор Нормурод Холмуродов керак, сен ўзинг кимсан?» дейди «меҳмон» унга менсимайроқ қараб. «Мен директорнинг шофериман» деган Нормурод ака. «Ие, энг яқин кишиси экансан-ку, менга ёрдам қил, ука. Директорингдан 700 гектар ер сўраб олиб бер!» «Сизга бунча кўп ер нега керак бўлиб қолди?» дейди «шофер». «Қовун-тарвуз экиб сотаман, данғиллама уй қуриб, машина оламан. Кейин сенинг ҳам тегишингни бераман» дейди «меҳмон». Шунда Нормурод ака бирданига тутоқиб кетади. «Қани тез бу ердан жўнаб қол-чи, одамлар бу жойларда сендақаларнинг ҳамёни учун ер очаётгани йўқ!» деб кутилмаган «меҳмон»ни силтаб ташлайди...

— Биз болаларнинг тарбиясига ҳам кўп вақт ажратолмадик, — дейди Роза опа. — Мен туман ЗАГС бўлимида ишлардим. Нормурод ака кунузун далада. Баъзан тунлари бирпас ўтириб, рўзғордаги камчиликлар, болаларнинг уст-боши ҳақида гаплашиб олардик.

Менинг назаримда ота-она болаларини яхши инсонлар килиб тарбияламоқ учун уларнинг ҳар қадамини қатъий назоратда тутиши, кунига ёнига ўтирғизиб узундан-узоқ насиҳат қилиши шарт эмасдай. Аксинча, болаларимиз олдида биз ўзимизни кўпроқ назорат қилмоғимиз керак. Ёш ниҳоллар бақувват дарахт илдизидан куч олиб ўсгани каби, фарзандлар ҳам бизнинг ўзимизга қараб қад ростлайди, феълимиздан андоза олади, бўйи бўйимизга, ўйи ўйимизга тенглашади. Қачонки, фарзандларимиз фазилатларимиздан қувонса, фахрланса, шундагина муддаога эришилади. Нормурод ака ва Роза опа олти фарзандни тарбиялаб, элга қўшишди. Ҳар бирлари ота-оналари каби ҳалол, меҳнатсевар. Бахтиёр, Ихтиёр, Илҳом, Олимжон. Бирлари тадбиркор, бирлари фермер. Ҳилола ва Холида нафосату маърифатни қадрлашади.

— Чўл бағридаги жуда йирик қурилишларга ўзлари бош бўлдилар, — дея эслайди Роза опа. — Дўстликдаги ун комбинатининг биринчи ғиштини ҳам Нормурод акам қўйганлар. Эндиликда бу комбинат чиқарган маҳсулотлар республиканинг турли жойларига етиб боради. Умрларининг сўнгги йилларида Ойбек номли жамоа хўжалигини бошқардилар. Мана, вафот этганларига ўн икки йил тўлди. Лекин, мен учун у киши доимо ёнимда, худди ўлмагандек, асло ўлмайдигандек...

Яна кундаликларни варақлайман. «...Иштаҳам бўғилганди. Чой ҳам ичмадим. Вагон уйчадан чиқдим. Ердан буғ кўтариларди. Бир қисм тупроқ олиб кафтимда эздим. Шунда она ер ҳиди димоғимга урилди. Сени бегона қўлларга топширмаймиз, сен бизга онасан, муқаддас ва азизсан, дея тупроқни кўзимга сурдим...»

Бу сатрлар қачон ёзилганикин? Балки бойлик кетидан кувиб чўлга келган, ўзи учун катта миқдорда ер сўраган ўша «меҳмон» орқасига қарай-қарай жўнаб кетганидан кейиноқ қоғозга тушгандир бу сўзлар?! Нима бўлганида ҳам қаҳрамонимиз умрининг ҳар лаҳзасида она ерни ардоқлай билган, ардоқлаганда ҳам юракдан, жону дилидан суйиб эъзозлаган. Ана шу ер бағрида яшиллик яратиб, уни гуркиратиб яшаган. Бундай инсонлар эса асло ўлмагай. бу ёруғ дунёда қилган эзгу ишлари, ўзгаларга кўргазган меҳр-мурувватй, яратиб қолдирган боғ-роғларию экканн чинорлари каби боқийдир уларнинг умри. Чинор умри... Аслида бундай умрлар озми?! Бугунги тинч ва озод кунларимиз шундайларнинг мардлиги, фидойилиги ва жасорати эвазига бунёд бўлмаганмикин! Нормурод Холмуродовни ҳам мен ана шу матонатлилар сафида кўрдим. Унинг умридан ўрнак олсанг, унга ҳар қанча ҳавас қилсанг арзийди.

Гулчеҳра ЖАМИЛОВА.

Фан ютуқлари, илғорлар тажрибасига таяниб экинини парваришлаган деҳқон албатта кўзлаган ҳосилини ундиради. Шаҳрихондаги Т. Саримсоқов номли ширкат хўжалиги аъзолари олимлар билан ҳамкорликда ишлаб деҳқончиликда қувончли ютуқларга эришмоқдалар. Жумладан, бу йил ҳам ғалладан мўл ҳосил йиғиштириб олиш учун дала фидойилари ҳар бир тадбирни агротехника талаблари асосида адо этмоқдалар. Ғалла майдонлари яқинда Германиядан келтирилган янги, юқори самарали «Хуссор» гербициди билан ишлов берилди.

СУРАТДА: ҳосилот Акром Исоқов ва ғаллачилик бригадаси саркори Иброҳимжон Мадаминов экин ҳолатини кўздан кечиришаётган пайт.

Ш. ОЛИМОВ олган сурат (ЎзА).

ЗАРАФШОН — ЖИЗЗАХ СУВ ИНШООТИ

Ҳозирги кунда республикамизнинг барча аҳли қатори Жиззах вилояти аҳолиси, меҳнат жамоалари ҳам юртбошимизнинг Олий Мажлис XIV сессиясидаги маърузасида илгари сурилган ғояларни, парламентимиз қабул қилган қонунларни зўр қизиқиш билан ўрганмоқда, уларни ҳаётга татбиқ этиш юзасидан ўз режаларини ишлаб чиқмоқда.

Президентимиз ўз маърузаларида қишлоқ инфратузилмасини ривожлантириш, аҳолини яқин 5—7 йил ичида тоза ичимлик сув ва табиий газ билан таъминлашни кескин ошириш юзасидан амалий кўрсатмалар берди. Хўш, вилоятда бу борадаги ишларнинг аҳволи қандай?

Очиқ эътироф этиш кераккки, кейинги икки йилда олдинги йилларга қараганда бу соҳада муайян ишлар қилинди. Бир қатор туманларнинг олис қишлоқларига тоза ичимлик сув қувурлари, табиий газ тармоқлари тортилди. Бироқ, ҳаёт бу йўналишдги ишлар кўламини янада оширишни тақозо этмоқда. Буни тўғри англаган мутасадди раҳбарлар Фориш, Баҳмал, Ғаллаорол ва Зомин туманларида зудлик билан амалга оширилиши лозим бўлган тадбирларга маблағ ажратиш масаласини ҳал этмоқдалар.

Вилоят ҳудудидаги мавжуд аҳоли пунктлари, қишлоқларнинг табиий газ ва тоза ичимлик сув билан таъминланиш даражаси хатловдан ўтказилди. Хатлов натижаси шуни кўрсатдики, мавжуд 530 та аҳоли пункти ва қишлоқларнинг 327 тасида ёки 62 фоизида табиий газ, 266 тасида ёки 50 фоизида тоза ичимлик сув йўқ экан.

— Вилоятни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш тўғрисидаги республика Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 1 октябрдаги қарорига мувофиқ Зомин-Даштобод ва Зарафшон-Жиззах катта сув иншоотлари қурилиши жадал суръатда олиб борилаётир, — дейди Жиззах вилоят минтақалараро сув ўтказгичлар қурилиши дирекцияси раҳбари Мирза Бобобеков. — 1999 йилнинг биринчи чорагида бу ерда 31 миллион сўмлик капитал маблағ ўзлаштирилди. 2000 йилда тўлиқ ишга туширилади-ган бу иншоот Даштобод шаҳарчаси ва Зомин туманинининг 30 та қишлоғи ҳамда туман марказини тоза ичимлик сув билан таъминлайди.

Зарафшон — Жиззах сув иншооти 2002 йилда тўлиқ қуриб битказилади. Жорий йилда мазкур иншоотда 68 миллион сўмлик капитал маблағ ўзлаштирилади. Бу йирик иншоот ишга туширилса, вилоят аҳолисининг 70 фоизи тоза ичимлик сув билан тўлиқ таъминланади. Айниқса, Арнасой, Дўстлик, Пахтакор, Мирзачўл туманларида аҳолининг тоза ичимлик сувга бўлган талаби тўла қондирилади.

Йўлчи ЖЎРА,
ЎзА мухбири.

Таҳририятда учрашув

Хотира ва Қадрлаш айёми арафасида «Қишлоқ ҳаёти» газетаси таҳририятида ўзига хос тадбир бўлиб ўтди. Шу куни газетанинг илк сонини чиқаришдан бошлаб ёхуд шу даргоҳда ўз ижоди ва меҳнати билан жамоанинг ҳурмат-эҳтиромини қозонган, алал-хусус, элга танилган бир гуруҳ фахрий журналистлар, марҳум ижодкорларнинг оила аъзолари таҳририят меҳмони бўлишди.

Газета Бош муҳаррири фахрийларни 9 май — Хотира ва Қадрлаш куни муносабати билан муборакбод этди, уларга узоқ умр ва пир-бадавлат яшаш бах-

ДИЙДОР

ти насиб этишини тилади. Шунингдек учрашувда марҳум ижодкорларнинг муборак номлари эъзоз билан қайта-қайта тилга олинди. Уларнинг оилалари билан таҳририят ижодий ходимлари ўртасида эҳтиром ва қадрият анъаналари доимо устувор бўлиб қолиши ҳам қарз, ҳам фарз эканлиги таъкидланди.

Учрашув сўнггида фахрий-меҳмонларга таҳририятнинг эсдалик совғалари топширилди.

Ўз мухбиримиз.

«ШИРИН» ШИРКАТГА АЙЛАНДИ. БУ ЁҒИ ҚАНДАЙ БЎЛАДИ?

Девордай тик Керага тоғининг адирлари тугаган ерларга жойлашиб қолган Обшир, Жобу, Мўминқул қишлоқлари «Ширин» жамоа хужалигини ташкил этади. Бу қишлоқларнинг истиқоматчилари асосан боғдорчилик билан шуғулланишади. Мустақиллик йилларида эса ғаллазорлар кенгайиб кетди.

Бултур кўпдан кўп асосли... сабабларга кўра Олтинсой туманида узум етиштириш кескин қисқариб кетди. Бунинг учун айбни биров сувга, биров булутга, яна биров эса шамолга тўнкади. Фақатгина биз зикрини қилаётган «Ширин» боғбонлари бурноғи йилги кўрсаткичларни сақлаб қолдилар-бултур 3067 тонна узум етиштирилди. Шундоқ бўлса ҳам режани бажаришга 220 тонна узум етмади. Лекин туман ҳокимлигидан пешқадам хўжаликни суриштирадиган бўлсангиз сизга «Ширин»ни рўпара қилишади.

Ҳозир ҳамма нарса пул билан ўлчанади ва бу табиийдир. Чунки, пул-бозор иқтисодининг асосий ўлчов бирлиги. Бултур 461 гектар токзор «Ширин»га 76 миллион сум даромад берди. Соф фойда эса 19 миллион сўм бўлди. Лекин ҳосилдорлик 61 центнер бўлиб қолганлигини ҳисобга олсак, ҳалиги рақамларга ҳайратланишнинг ҳожати йўқлиги маълум бўлиб қолади. Чунки бу ерларда илгарилари ҳосилдорлик 100—150 центнердан ошган. Агар хўжалик бўйича шу курсаткичлар таъминланганида боғбонлар пулни халтага солиб юришар эди. Аммо бултур улар 17 миллион сум иш ҳақи билан кифояланишди.

Жами токзорларнинг 200 гектарини саноатбоп узум ишғол қилади. 1230 тонна узум қайта ишлаш учун мусаллас заводларига сотилди. Арзон-килоси 20 сўмдан. Қайта ишловчилар ҳам аввалига ваъдани катта бериб узумни олишди. Орадан уч кун ўтибоқ узумнинг пулини тўлай бошлаш тўғрисида шартномалар имзоланди. Аммо насия+савдо насиялигини билдирди-қўл билан бериб оёқ билан югуришга тўғри келди: шундаям она сутидан ҳалол» ҳақни тўлиқ ундиришнинг иложи бўлмади. Масалан, Денов туманидаги «САВБ» деган ҳиссадорлик жамияти 12 миллион сўмлик узумни «Ширин»дан насияга... сотиб олган эди. Орадан олти ой ўтганда ҳам орани очиқ қилмади-тўқсон туккизинчи йилнинг март ойида ҳам ўша ўн икки миллион сумнинг 1.627 минг сўми насия бўлиб турган эди. «САВБ»дан ундирилган пуллардан ҳам «Ширин» барака топмади. Чунки «САВБ» «Ширин»га пулнинг ўрнига вино,

ЗАМОН — ИЗЛАНГАННИКИ

«Олтин воҳа» деган ўз арогини таклиф қилди ва «Олсангшу, бўлмаса...» деди. «Ширин» ҳам тақдирига рози бўлиб, таклифга кўнди. Яна, сиз, бу қишлоқларнинг истиқоматчилари нуқул вино билан арок ичар экан деб ўйламанг. «Ширин» «САВБ»дан худонинг кў-ўп ароғи билан виносини олиб, уни пулга айлантириш илинжида харидор излади. Топди. Аммо яна ҳеч ким «Ширин»га пул бермади-мол таклиф қилди. «Ширин» яна ноилож рози бўлди. Шу тариқа олти минг метрдан зиёд юқори ва ўрта босимга мўлжалланган қувур топишди. Хўжалик эҳтиёжи учун зарур бўлган бошқа моллар ундиришди.

— Нима, Олтинсойда Президент Фармонларининг ижросини назорат қиладиган идоралар йўқми? — дедим «Ширин»нинг раиси Ўрозали Амировга.

— Солиқ идораси менга йигирма уч минг, бош ҳисобчига ўн тўққиз минг жарима тайинлади, — деди раис.

Умуман, бултур «Ширин» 12 миллион сум соф фойда олди.

Олтинсойдаги кўпгина хўжаликларнинг даромади харажатини қопламаганлигни ҳисобга оладиган бўлсак, «Ширин» эришган натижа... намуналидир. Аммо саккиз минг нафар инсон истқомат қиладиган хўжаликда ўн икки миллион сўм билан илгарилаб, илгрилаб... қаерларгача борса бўлади? Амировнинг айтишича, ҳозирги шароитда ўн икки миллион сўм фойда билан кўп ҳам илгарилаб бўлмайди. Ва бу-айни ҳақиқатдир! Чунки, замоннинг зайли ижтимоий масалаларни тезроқ ҳал этмоқ масаласини долзарблаштириб юборяпти. Ҳозир 1400 та хонадоннинг бори йўғи 200 тасида табиий газ ёняпти, холос. Аҳолини тоза ичимлик сув билан таъминлаш муаммоси ҳам долзарблигича қолмоқда. Чунончи Обшир қишлоғининг истиқоматчилари ҳовузлардан сув ичаётганини тоғдай сабаб билан ҳам... оқлаб бўлмайди. Энг муҳими, халқимиз кундан кунга яхшироқ, фаровонроқ, маънилироқ истиқомат қилишга интилмоқда. Маъмурчиликнинг манбаи эса битта-ер! Қишлоқ хўжалиги махсулотлари етиштириш ҳажмини кескин кўпайтирмасдан туриб фаровонликка эришиб бўлмайди. «Ширин» токзорларининг ҳосилдорлиги имкониятдагидан анча паст экан-бунинг учун ким айбдор? Юзаки қараганда боғбон айбдорга ўхшаб кўринади. Масалан мен «Ширин» боғбонларини ҳеч қачон, тажрибасизликда ёки дангасаликда айбламаган бўлардим: ҳамма жонининг борича ишлаяпти, аммо жаҳон андазалари даражасига кўтарилиб бўлмаяпти. Бўлмаса, Америка боғбонига қараганда Олтинсойнинг боғбони кўп ва қаттиқ меҳнат қилади. Аммо иккови икки хил натижага эришади.

... Хуллас, «Ширин» жамоа хўжалиги ширкатчилар уюшмасига айлантирилди. Ана энди боғбон ҳам, деҳқон ҳам, чорвадор ҳам шартнома билан меҳнат қилади: фойдаси ҳам ўзиники, зиёни ҳам ўзиники. Шакл мазмунни ўзгартирмай кўрсинчи! Зотан, бу-замоннинг зайлидир.

Тожиддин РАЗЗОҚ.

ҲИСОБОТ-САЙЛОВ: ҚУРУҚ ГАПДАН АМАЛИЙ ИШ АФЗАЛ

Касаба уюшма ташкилотларининг ваколат муддати ҳақидаги тартиб-қоидаларга асосланиб Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши ва Агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитаси раёсатлари қабул қилган қарорларга мувофиқ май-июль ойларида агросаноат мажмуи касаба уюшмасининг бошланғич ташкилотлари ва бирлашган қўмиталари, август-декабрь ойларида туман, шаҳар, вилоят республика қўмиталари, 2000 йилни январида эса Марказий Қўмитасининг ҳисобот-сайловлари ўтказилади. Муштарийларимиздан таҳририятимизга ҳисобот-сайловларни ўтказиш тартибига оид бир қатор саволлар келаяпти. Уларга қуйида мутахассис жавоб беради.

Касаба уюшмаси ташкилот ҳисобот-сайлов йиғилишида қилинадиган маърузада барча йўналишлари бўйича фаолият чуқур таҳлил этилиши, ишни тубдан такомиллаштириш, тизимни ва молиявий интизомни мустаҳкамлаш бўйича қандай аниқ тадбирлар амалга оширилиши лозимлигини кўрсатиб ўтиш талаб этилади. Шу асосда касаба уюшмаси келгусидаги ҳаракатининг яхлит дастури ишлаб чиқилади. Касаба уюшма қўмиталарининг ҳисобот маърузалари даставвал ушбу касаба уюшма органларининг мажлисларида, пленумларида, тафтиш комиссияларнинг ҳисобот маърузалари эса — уларнинг мажлисларида муҳокама этилади ҳамда тасдиқланади.

Президентимиз И. А. Каримовнинг 1995 йил 16 мартда касаба уюшма фаоллари билан учрашувда таъкидлаганларидек, кучли ижтимоий сиёсатни амалга ошириш, бозор иқтисоди ва мулкчиликнинг кўп қиррали шароитида касаба уюшмасининг позициясини аниқлаш, касаба уюшмаларида юз бераётган ижобий ва салбий жараёнларни таҳлил этиш, белгиланган дастурларни амалга оширишнинг восита ва услубларини аниқлашда ягона ёндошувларни ишлаб чиқиш ҳисобот-сайловлар даврида диққат марказида бўлиши зарур. Устав ва асосий қоидаларга киритиладиган ўзгаришларни, меҳнаткашлар ижтимоий-иқтисодий, ҳуқуқий манфаатларинти ҳимоя қилишда касаба уюшмаси ташкилотларининг ўрнини муҳокама қилишга алоҳида эътибор бериш талаб этилади.

Марказий Қўмита Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар, туман қўмиталарига билимдон мутахассис ва янгича фикрлайдиган, ўз ишининг фидоийси, одамларга ғамхўр, истиқлол ғояларига садоқатли ходимларни жалб этиш кераклигини яна бир бор таъкидлайди. Бошланғич касаба уюшма ташкилоти раислари ва касаба уюшма фаоллари Президентимиз И. А. Каримовнинг халқ депутатлари Навоий вилояти Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқида — жамоатчилик назоратини кучайтириш ҳақидаги фикрини тўла англаб етишлари керак.

Ҳисобот-сайлов йиғилишлари ва конференциялари одатда ишдан ташқари вақтда ўтказилади. Сменали иш йўлга қўйилган корхоналарда уларни ташкил этиш тартиби касаба уюшма қўмиталари томонидан белгиланади. Касаба уюшма гуруҳи ташкилотчилари ва цех қўмиталари ҳисобот-сайлов тўғрисида касаба уюшма аъзоларини камида 5 кун аввал, касаба уюшма ташкилотчилари, бошланғич ташкилотларнинг қўмиталари камида 10 кун аввал, туман, шаҳар, вилоят, республика қўмиталари камида

Саволларга жавоб берамиз

бир ой аввал хабардор этадилар. Бундай тартиб касаба уюшма аъзоларига сайловларда фаол қатнашиш ва ўз фикр-мулоҳазаларини олдиндан тайёрланиб айтиш имконини яратиб беради.

Бошланғич ташкилотларда ҳисобот-сайловлар касаба уюшма йиғилишларида ўтказилади. Умумий йиғилиш ўтказишнинг имконияти бўлмаган йирик бошланғич ташкилотларда юқори касаба уюшма органининг ижозати билан конференциялар ўтказишга руҳсат берилади. Конференцияларга делегатлар сайлаш тартиби тегишли касаба уюшма қўмитаси томонидан белгиланади.

Туман, шаҳар, вилоят, Қорақалпоғистон республикаси касаба уюшма қўмиталари ва тафтиш комиссиялари касаба уюшма конференцияларида ҳисобот берадилар ва сайланадилар. Касаба уюшмалари конференцияларига, қурултойларига вакиллик меъёри ва делегатлар сайлаш тартиби тегишли касаба уюшма қўмиталари томонидан белгиланади. Касаба уюшма органи раёсати (бошланғич ташкилот қўмитаси) конференцияга, қурултойга сайланган делегатларни улар тақдим этган хужжатлар асосида ваколатларни кўриб чиқади, тасдиқлайди ва ушбу қўмита раёсати гувоҳномаларни топширади. Конференцияларда, қурултойларда ваколат комиссиялари сайланмайди ва вақтинчалик гувоҳномалар берилмайди.

Конференцияга ёки қурултойга делегатлар сайлаш билан бир қаторда касаба уюшма ташкилотлари очиқ овоз бериш йўли билан юқори касаба уюшма органлари таркибига номзодлар бўйича таклифларни киритишлари мумкин. Бунда, тавсия этилган номзодларни сайлаш ёки сайламасликни тегишли конференция, қурултой ҳал қилади. Касаба уюшма ташкилоти аъзоларининг ярмидан кўпи иштирок этган ҳисобот-сайлов йиғилиши, делагатларнинг камида учдан икки қисми иштирок этган касаба уюшма конференциялари, қурултойлари ҳуқуқли хисобланади. Барча касаба уюшма органларини сайлашда улар таркибини мунтазам янгилаб туриш ва раҳбарликка заҳирадаги кадрларни тавсия этиш принципига амал қилиниши лозим.

Йиғилиш, конференция, қурултой касаба уюшма органи ҳамда тафтиш комиссиясининг ҳисобот маърузаларини эшитиб, муҳокама этиб ва улар юзасидан қарор қабул қилгандан сўнг сайлов ўтказилади. Сайлов ўтказишдан аввал йиғилиш касаба уюшма органининг сон жиҳатдан таркибини аниқлаб олади. Йиғилиш қатнашчиси, конференция, қурултой делегати бўлган ҳар бир касаба уюшма аъзоси касаба уюшмаси органи таркибига ўз номзодини таклиф этишга ҳақли.

Йиғилиш қатнашчилари, делегатлар кўрсатилган номзодларни номма-ном муҳокама этадилар. Рад жавоби тушмаган номзодлар сайловлар ўтказиш учун рўйхатга киритилади.

Касаба уюшма органларини, тафтиш комиссия аъзоларини ва конференция, қурултой делегатларини сайлаш бўйича овоз бериш шакли (очиқ ёки ёпиқ) тўғрисидаги қарор йиғилиш томонидан қабул қилинади. Ёпиқ (яширин) овоз беришни ўтказиш учун саноқ комиссияси сайланади. Бу комиссия раис ва котибни сайлайди ҳамда бу ҳақда 1-баённома тузилади. Кам сонли касаба уюшма ташкилотларида овоз бериш натижаларини санаш раислик қилувчига ёки касаба уюшма аъзоларидан бирига топширилиши мумкин.

Овоз бериш тугаллангандан сўнг саноқ комиссияси овоз бериш натижалари тўғрисида ҳар бир номзод бўйича алоҳида-алоҳида ҳисобот беради. Сайлов натижалари йиғилиш томонидан тасдиқланади. Йиғилишда иштирок этган касаба уюшма аъзоларининг, конференция, қурултой делегатларининг ярмидан кўпи ёқлаб овоз берган номзодлар сайланган деб ҳисобланади.

Ҳисобот-сайлов йиғилишларига тайёргарлик кўриш, уларни ўтказиш, натижалари бўйича ҳисобот ва маълумотларни тўғри тайёрлашда касаба уюшма ташкилотларига амалий ёрдам кўрсатиш — Қорақалпоғистон республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳар қўмиталарининг асосий вазифаларидан биридир.

Азиз АЗИМОВ,
Агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитасининг ташкилий ишлар бўлими мудири.

ЯРИМ КУНЛИК МУАЛЛИМ...

(Давоми. Боши 1-бетда).

мақолалар ёзиб турардим. Беш сўмлик қалам ҳақида ҳам 2—3 та энг қиммат китобни сотиб олса бўларди у вақтлар. Ана шундай йиғилган бу жавоҳирлар. Менинг 35 йиллик муаллимлик касбидан бўш вақтим ана шулар билан сирлашиб, тиллашиб ўтди. Баъзан хасратларга тўлиб кетган пайтларим ҳам бўлган. Ўқиб уқисангиз, ўтаётган кунингизга бефарқ бўлмасангиз шундай бўлади. Дарддошлик дейдилар буни. Ўқитувчи номи остида номигагина келиб кетувчи, ташқи маърифатдан бебахраларни даврасига кўшилгим келмасди. Улар ошкора тан оларди ўзларини, «Ярим кун муаллим, ярим кун номаълум бўлиб юрибмиз» — деб. Портлаб кетгим келарди. Юракка ғашлик ўраларди. Рост, ўқитувчи мактабда ярим кун баъзан ундан сал кўпроқ вақт бўлади. Ҳақиқий ўқитувчи учун куннинг иккинчи ярмидаги қолган соатлар «номаълум» соатлар эмасда. Ўн йил олдин ёзилиб, ранги саргайиб, титкиланиб кетган эски конспект дафтарлар сурбет, қотир кўринмайдими, кишининг кўзига. Кун ўтсину, маош етсинга келиб кетувчиларнинг тутумигина шундай бўлади. «Ярим кун муаллим, ярим кун номаълум»ликдан фақат уларгина завқ туюши мумкин. Ўқувчиларни ойлаб ягана, чопиқ, пахта мавсумларида банд бўлиши, юқоридагидек тоифаларга хуш ёқади. Уларнинг аксарияти навбатидан бўш кунларида ўз ташвиши билан бўладилар. Анз шулар «ярим кун муаллим, ярим кун номаълум» касблари билан бошқа тиниб-тинчимас касб эгаларига ҳавас уйғотмоқчи бўладилар. Бу ҳолни чинакам ҳавас қилган ота-оналар турғунлик йиллари деб аталмиш ғалвали йилларда ўғил-қизларини тинчгина касбларда ишлашларини хоҳлаб, уларнинг хоҳиш-истаклари билан ҳисоблашишни ҳам ўйламай, педагогика олийгоҳлари эшиклари олдида ётиб олдилар.

Етмишинчи йилларда педагогика олийгоҳларини тугатган йигитларнинг мажбурий ҳарбий хизматдан озод этилиши собиқ совет пединститутларининг «обрў»йини ошириб юборди. Қабул комиссияларининг олдида ойлаб одам тирбанд бўлди. Оталарнинг, акаларнинг ўрис ўлкаларидаги уч йиллик, сўнгроқ икки йиллик мажбурий хизмат қилишлари меъдага теккан эканми, улар ўз жигарларини қандай бўлмасин педагогликка илинтиришга зўр бериб киришиб кетдилар. Кириш имтиҳонларининг нархи осмонга чиқди. Энг ёмони бу «баҳс»ларда кўпроқ тўмтоқ, савияси хаминқадарлар ютди.» Ҳа, «орқа тоғ» лилар ниятига етди. Уларнинг ўтган беш йили ҳам «ярим кун муаллим, ярим кун номаълум»лик ҳавасига ғарқ бўлди. Олий маълумот олгач, харбий хизмат муддати тугагунча ишлаб, ёки бошқа имтиёзлардан фойдаланиб ўзини бошқа соҳаларга уриб кетганларга-ку қўл силтаб қўя қоласиз, аммо бир кун ўтса бўлди-да дея, тақдирини мактаб билан боғлашга жазм қилганларчи? ! Бу зўр бериб муаллимликка интилиш пойгаси анча узоқ — то тест усули жорий қилингунга қадар давом этди. Демак, уларнинг олди ҳозир 30 йиллар «ишлаб» қуйди. Қолгани катта муаллимлик соясида ўтади энди. Ҳақиқий муаллимлик ихлоси билан келганлар ила буларни тенглаштириб бўладими? Аслида советларча бундай «тенглик»дан бирор ишкал топишингиз қийин. Куйинасиз, тиниқасиз холос. Бўғзингиздаги тизилиб келаётган ҳалқобни ичингизга ютасиз, ўзга чора йўқ. Сиздан олдинги ёки кейинги қирқ беш минутлардаги ўқувчингиз қисмати сизни қийнайди. Хамкасбингиз дарсга кириши биланоқ синфнинг энг тиришқоқ, зийрак, хийла чаққонроқ, ўқувчисини ўрнидан тургазиб, шунча ўқувчининг кўзи олдида суроққа тутади:

— Идоранинг ёнида яшайдиган носфуруш Нур аравакашнинг ўйини биласан-а? Шу кишидан уч сўмлик нос олиб келасан. Ярим соат сенга вақт. «Дарс»нинг охиригача бориб келишга улгур. — У шалоғи чиққан уч сўмликни узатиб туриб, тағин тайинлайди: — Муаллимга дегин. Ғиждувонникидан эмас, Қоракўл носидан берарконсиз деб айт. Ана сизга манзара. Аслида бу манзара тушдан кейинги ярим кун номаълумлик тайёргарлиги, аниқроғи эрмаги. Куннинг биринчи ярмидаёқ унга ҳозирлик курилди. Худбин шахсий вақт тежалди. Қўлингда шунча дастёр турганда, фойдаланасан-да, қабилида иш тутилди.

Кўпгина мусиқа ўқитувчилари «ярим кун муаллим, ярим кун номаълуммиз»ни ёд қилиб олганлар тоифасига киради. Кунора катта-кичик тўйларда бармоқларини ёриб доира ёки бошқа мусиқа асбоблари чалиб юрганлар кам эмас. Ўйинчи жувонга кўз қисиб «ошиб қолганлар» чўнтагини шилишга имлашлар ярим кун муаллимлик одобига ҳам сира-сира ўхшамайди. Атрофда уймалашиб юрган мактаб ёшидагилар ўйнаётган жувонни эмас, доира чалаётган муаллимларини мусиқага жўр бачкана мақомларини мириқиб томоша қилишади. Тўғри, у бирор соат ҳам дарс қолдираётгани йўқ. Бир амаллаб бўлса-да, кириб-чиқиб юрибди. Аммо, у дарс эмас, дарз қолдираяпти. Синфда, жамоада, мактаб билан ўзи орасида, муаллимликни қисмат билганлар орасида.

Эндиликда жисмоний маданият деб юритувчи орли, номусли физкультура фани кўп йиллар чала ярим ҳам ўтилмади. Дарс бир тўп боланинг футбол ўйини, қизларнинг эса ўйингоҳ четидаги ўзаро суҳбатидан иборат бўлиб қолаверди. «Ярим кун муаллим»ликнинг ҳадисини олганлар шунинг ҳам бошида турмаганликлари рост. Ҳозирги кунда билиб-билмай, ўзини тижоратга урганлар орасида ўқитувчилар ҳам бисёр. Баҳоналари маош кам. Берадиган дарсларини сифатини, ўзларининг кучларини тарозига солиб кўрмайдилар-у, ҳалол луқмадан нолийдилар. Кошки кучга яраша юк олсалар. Баъзиларининг дарс соатлари 1,5—2 ҳисса. Аммо «ярим кун номаълум» ликдан қониқиш тарғиботи уларнинг айримларини ҳозир ҳам тилларидан тушмайди. Дарслари тугади дегунча, раҳбарлар кўзини шамғалат қилиб, ўз юмушларига қочишнинг пайида бўладилар. Баъзиларини кўча-куйда ростакамига аршинмололон дейсиз. От ўрнига эшак қўшилган қўлбола аравада тирикчилик куйи, устига қўйиб сотиш эвазига бир сўм топиш илинжи. Чўзма сақични бир сўм арзонроқ беришни илтимос қилган ўз ўқувчисига ҳам ўзим шунча пулдан олганман, дейишдан уялмайди, булар. Ўқувчи обрўйи улар учун бир чақа. Шиорлари — яшасин, «ярим кун муаллим, ярим кун номаълумлик». Дилимизга илгаридан қолиб келган бу гапларимиз тилимизга чиқди. Бетга айтишнинг захри йўқ, дейдилар. Биз юқорида санаган фан муаллимлари орасида ҳам жонфидолари бор, ёки аксинча, асосий фанлардан мутахассис бўлиб юрганларнинг ҳам айримлари биз қаламга олган мавзу куйига тушиб қолганликларини яшириб бўлмайди. Улар наздидаги «номаълум ярим кун»ингизни улуғлар ила суҳбат қуришга бағишлаганингиз маъқул. Орифони ёлгиз суҳбат роҳати сизга таскин беради, шунда. «Умид билан яшаяпман-ку», дейди Франтс Кафка сизга ўйчан кўзларини тикиб. Ярим кун номаълум эмаслигингиздан ўзингизга ризолик сезасиз шу пайт.

Мактабимизда Муҳаммад Ашуров деган бошланғич синф ўқитувчиси бўларди. Ҳозир нафақада. Ўз касбини сидқидилдан севадиган, болажон муаллим эди у. Серфарзанд рўзғорини тебратиш учун маоши маошигача етишмагач, у киши куннинг иккинчи ярмида жамоа хўжалиги даласига чиқиб меҳнат қиларди. Уч ойлик таътил пайтлари бригаданинг аниқ ишловчисига айланарди қоларди. Рўзгор юки босиб қолган аёл ўрнидаги эркак кишининг далага чиқиши бригадирга хуш ёқарди, албатта. Муҳаммад аканинг ариқ қазган, чел тортган, ўғит тўлдирган пайтларини биламан. Бу ҳам «ярим кун номаълум»ликка кирмайдими дейсиз. Йўқ. У аввало бош касбини сир-асрорини пухта биларди. Ўқитаётган синфи натижалари доимо унинг юзини ёруғ қиларди. Далага чиқиб ишлаши эса зарурат эди. Ҳа. Ҳа, зарурат эди. Қадрдон мактаби жамоаси бунга розилик берган эди. Бу розилик эвазига эса тиришқоқ муаллим туни билан мижжа қоқмасди. Болаларга хос ва мос дарс сценарийлари тузиларди унинг дарсларида. Эртасига эса у ҳаммадан вақтли яна мактаб ҳовлисига кириб келарди. Ярим соат олдин димиққан синф хонаси тозаланиб, дарс жиҳозлари биринчи сабоққа шай қилиб қўйиларди. Деярли ҳар куни шундай. Бундай касб фидойиларини қандай қилиб «ярим кун номаълум»лик бандаси дейиш мумкин. Юзакичиликдан буткул ҳоли бу чинакам фаолиятни 24 соат ўзини бағишлаш деб биламан. Истеъдодли муаллимларга репититорлик қўл келаяпти. Ўз соҳалари бўйича 5—10 битирувчини бўш вақтлари эвазига олийгоҳларга тайёрлаб, озроқ бўлсада қўшимча даромад топаяптилар. Кўнгилдагидек бўлса ҳалоли бўлсин. Ўзига ҳам, ўзгага ҳам фойда.

Ўқитувчи обрўйи матбуотда 20 йиллик мавзу. Фақат журналистлар эмас, ҳатто эл таниган катта адиблар ҳам мавзу долзарблигидан, бу муаммо ўйлайдиган муаммо эканлигидан ташвишга тушиб мавзуга аралашишга мажбур бўлдилар (Ўткир Ҳошимов «Қалбнинг оппоқ гавҳари»). Ҳаракатлар зое кетгани йўқ. Баҳоуддин Нақшбанд, Хожа Ориф ар-Ревгарий, Имом ал-Бухорий, Мир Кулол, Бобои Самосий, Аҳмад Дониш, Абдурауф Фитрат сингари улуғларимизни танидик. Илк аллома муаллимларимиз экан улар. Суҳбатлар, суҳбатлар, таҳлил-у таскинлар. Тозариб бораётганимиз аниқ...

— Кўп куйинманг, аста секинлик билан бўлса-да ўқитувчининг сараги тўпланаяпти мактабда. Тест бажараяпти буни, бийрон қалдирғочларимиз мактабларда аллақачон ўз мавқеларига эга бўлаяптилар — дейди суҳбатларимиздан бирида, мамнуният билан БухДУ педагогик ўқув маркази директори, фалсафа фанлари доктори, профессор Мэлс Маҳмудов. Мушоҳадаси кўлами кенг суҳбатдошимнинг чеҳрасига қониқиш билан тикилиб биргина ушбу марказда таълим олаётган 400 га яқин талабанинг аксарияти бошланғич таълим мутахассислари, мактабгача тарбия муассасалари ходимлари бўлиш иштиёқида ўқиётганликларини ўйлаб мактаб таълимининг илдиз қисми ўз хоҳиши, билимга чанқоқлиги билан юзлаб тенгдошларини ортда қолдириб, талабалик бахтига муяссар бўлган иқтидорлилар қўлига ўтаётганлигидан қувонаман. Илдиз бezaвол бўлса, юқори яшнаши, ҳосил баракали булиши тайин.

— «Бўш қоп тик турмайди», деган мақолни эшитгансиз. 27 йил ўрта мактабга директорлик қилганман, — дейди бугунги кунда нафақахўр, халқ таълими аълочиси Файзулла Неъматов. — Тажрибамдан айтаман: сиз айтган ўша «ярим кун номаълум»лиги борлиги учун «муаллимлик» қилаётганларни мактабдан ҳайдаш осон эмасди. Олий маълумот ҳақидаги диплом катта ҳужжат эди уларга. Биз ҳам мактаб кўрганмиз дея олдингизга очиб қўярди уни. Ичингизда эҳ, ўша... дердингиз-у, лаб тишлардингиз. Қизил тузум ана шундай озғичлаб кетганди.

Дарвоқе, буғдой совурганмисиз? Уни шамолга қанчалик баландроқ кўтариб отсангиз, ҳас-ҳашаклардан, қипиқлардан шунчалик сифатли, тоза бўлаверади. Уни иккинчи бор совуришга ҳожат қолмайди. Мустақиллик собиқ «педагогика»ни ҳатто «педагогика тарихи»ни, халқ таълимини озодликнинг осуда, мусаффо шамолларига совуриб тозалаб олди. Қопимиз ўзимизнинг ҳосил билан тўлди, тўлганда ҳам тузукгина тош босадиган бўлиб тўлди. Сиз айтган «ярим кун муаллим, ярим кун номаълум»ликдан яйраб юрганлар бу қопни кўтара олмайди энди. Натижада аниқ, ўрнини бўшатиб беришдан ўзга иложи йўқ, уларнинг. Шундай бўлаяпти ҳам.

Ушбу қораламаларни қоғозга тушираётган куним — 1 октябрь ўқитувчилар ва мураббийлар куни эди. Илк бор умум халқ байрамига айланди, бу кун. Кўнгилнинг эски асоратларини бир четга суриб қўйиб, фидойи суҳбатдошларим гурунгини эслаб яйраб, фарзандларим истиқболидан қувондим. Ўзим билган жафокаш муаллимларимнинг уйларига сим қоқиб бўлсада табрикладим. Президентимиз Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси маърифат аҳлига байрам табригидаги «Муаллим — миллатнинг юзи. Ватан истиқболининг асл бунёдкори, эртанги кунимиз барча-барча соҳалардаги ўзгариш ва янгиликлар тақдири, қолаверса, мамлакатимиз тақдири сизнинг қўлингизда. Чунки, замон сиздек азиз инсонлар зиммасига дунё илм-фани ютуқларидан яхши хабардор, жаҳоний миқёсларда халқимиз номидан баралла сўз айта олувчи, Ўзбекистон шаънининг улуғлашга қодир фарзандларни камол топтиришдек ғоят масъулиятли вазифа юкланмоқда», деган ишонч ва ҳурмат йўғрилган сўзлардан ўзим ҳам яйрадим. Буни кўп сонли барча муаллимлар ўқишини, ёд олишини истадим. Фикри муаллимлик дарди билан ошно бўлганларгина бундай бурчга, бундай эъзозга лойиқ. «Ярим кун муаллимлик» ўйи билан бу ғурурни забт этиб бўлмайди. Оз бўлсада, ҳалиям бор булган кўринмас «ярим кун номаълум»лик домидан қутула олмаётганларга бу сўзлар даҳлдор эмас. Чунки, Президентимиз миллатнинг юзини равшан кўришни истайди, ҳамма истайди, мен ҳам. «Ярим кун муаллим, ярим кун номаълум»лик шиорининг увадаси чиқиб бўлди. Буни касб қилиб олган қолган биттаяримтанинг меҳнат дафтарчасига эса бугун-эрта сўнгги бор мактаб муҳри қўйиб берилади.

Дилмурод ЖАББОР,
журналист.

ЎЗБЕК КУРАШИГА ҚОЙИЛДИР ЖАҲОН

Тошкентдаги «Жар» спорт-соғломлаштириш мажмуида кураш бўйича ўтказилган биринчи жаҳон чемпионати беллашувлари нафақат мухлис юртдошларимизда, балки хорижлик иштирокчиларда ҳам жуда катта таассурот қолдирди. Улардан баъзиларининг дил сўзларини эътиборингизга ҳавола қилмоқдамиз.

ДЭМИРАЛ БЕКТОШ, (Туркия) дзюдо бўйича жаҳон биринчиликлари ғолиби

— Ўтган йили кураш бўйича Ўзбекистон Президенти соврини учун ўтказилган халқаро мусобақада ғалаба қозонган Салим Татар ўғли билан биз бир жойданмиз. У қардош ўзбек халқи, Тошкент, бу ерлардаги инсонларнинг беназир меҳмондўстлиги, халқаро миқёсга дадил қадам қўяётган кураш ҳақида шундай тўлиб-тошиб гапирдики, менда ҳам юртингизга ташриф буюришга кучли хоҳиш уйғонди.

Ниҳоят, кураш бўйича биринчи жаҳон чемпионати сабаб эзгу орзуйим рўёбга чиқди ва бу ерда кўрганларим тасаввуримдагидан ҳам ошиб тушди. Сизлар ўз мамлакатингиз, «Жар» каби спорт иншоотларингиз билан ҳар қанча фахрлансангиз арзийди. Мен гарчи биринчи жаҳон чемпионати баҳсларида унчалик муваффақиятли бел олишолмаган бўлсам-да, қатнашганимдан беҳад мамнунман.

Кураш бўйича кейинги жаҳон чемпионатларида менга ҳам омад кулиб боқишига ишонаман. Бунинг учун сўзсиз пухта тайёргарлик кўраман.

ЖОН ДЕННИС (Ирландия), дзюдо бўйича ўз мамлакати биринчиликлари совриндори

— Очиғи, спортнинг кураш деган янги тури жаҳон миқёсида оммалаша бошлаганидан хабар топганимга кўп вақт бўлгани йўқ. Таклифнома олдиму ҳеч иккиланмай йўлга чиқдим. Илгари мамлакатингиз тўғрисида «мовий гумбазлар сероб бир юрт» деган тушунчага эга эдим. Ҳақиқатан гумбазлар оз эмас экан. Кўп жойларни томоша қилдик. Шундай серқуёш, обод ва шинам ўлкага келганимдан жуда хурсандман. Тўғрисини айтсам, юртингизни дийдорига тўйиб улгурганимча йўқ. Шу боис таътилга чиқиб, яна ҳафта-ўн кунга келиб танишувни давом эттирмоқчиман. Юртингизнинг қандай сеҳри бор билмайман, лекин бу ерда бўлган кишининг қалбида аллақандай илиқлик уйғонади, ўзини енгил сезади. Бу ерда яшашнинг ўзи бир бахт.

ПАК СОН ДОНГ ВА ПЁН НО ИЛ (Жанубий Корея):

— Тошкентнинг ям-яшил қиёфаси бизни мафтун этди. Кўчалари кенг, равон, Сеулдагидек тиқилинч эмас. Ҳаммаёқ кўкаламзор, ораста, жуда ҳавасимиз келди. Ўтган йили кураш бўйича халқаро турнирга биздан бир полвон ташриф буюрган эди. У кураш тўғрисида мароқ билан сўзлаб берди. Кураш бизда урф бўлган сирим деган миллий спорт турига ўхшаб кетаркан. Фарқи шундаки, сиримда полвонлар қум устида бел олишадилар. Бошқа айрим тафовутлар ҳам бор. Нима бўлганда ҳам, кураш бўйича келгуси мусобақаларга ҳам албатта келиб, яна бел олишишга қатъий аҳд этганмиз.

ГИНТАС ВИЛЕЙТА,
Литва миллий Олимпия қўмитаси ижроия қўмитаси аъзоси, Халқаро кураш ассоциацияси вице-президенти

— Самбо ва дзюдо бўйича дастлабки жаҳон чемпионатларида мос равишда уч ва етти давлат вакиллари иштирок этганди. Қолаверса, бу спорт турлари урф бўлганига 100—150 йилча вақт ўтганди. Шунга таққослаганда ўзбекона курашнинг халқаро миқёсга шиддат билан чиқаётгани таҳсинга лойиқдир. Бунинг боиси шундаки, спортнинг бу турини ривожлантиришга якдиллик билан киришилган, давлат миқёсида эътибор берилмоқда. Демак, унинг томири бақувват. Курашнинг минг йиллик анъаналарга эга эканлиги ҳам шундан далолатдир.

Бир нарсага ишончим комилки, кураш жаҳон миқёсида шуҳрат топадиган бўлса, умумбашарий қадриятлар хазинаси яна бир дурдона спорт тури билан бойийди. Шу боис уни ташвиқот-тарғибот қилиш, ривожлантириш ишига бош қўшаётганимдан фахрланаман ва ўйлайманки, кураш XXI асрнинг энг оммавий спорт турларидан бирига айланади.

Ш. АЛЛАМОВ ёзиб олди.

Спорт

Суратларда: «Ҳавас» теннис мусобақасидан лавҳалар.

Н. Муҳаммаджонов олган суратлар.

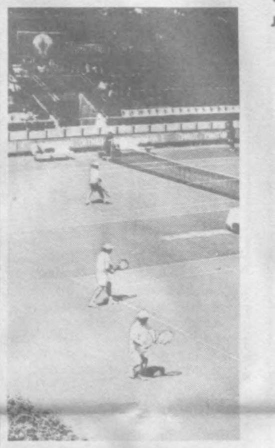

«ҲАВАС» ДИЛЛАРГА ПАЙВАСТ

Аввал бошдан «Ҳавас» турнири баҳсларини кузатиб келаётган мухлислар бу галги мусобақада аёллар ҳам иштирок этаётганини кўриб бироз ажабланишди. Тўғри, аёллардан иборат биттагина жуфтлик қатнашди: Вазирлар Маҳкамаси ахборот-таҳлил бошқармаси бошлиғи Галина Саидова ҳамда унинг шериги Светлана Синицина.

Энг муҳими аёл теннисчилар бўш келишгани йўқ. Олдинига улар сурхондарёлик рақиблари Ж.Норалиев ва Д.Бойбековларни 6:3 ҳисобида доғда қолдиришди. Сўнгра қизғин курашда ташқи ишлар вазирлиги вакиллари А.Файзуллаев — Т.Султонов жуфтлигига 5:7 ҳисобида ютқазиб қўйишди. Шунга қарамай пировард натижада чорак финалга йўлланмани қўлга киритишди.

— Бир пайтлар ёшлигимда теннис ўйнаганман, — дейди Галина Каримовна. — Лекин турли ташвишлар кўпайиб, машғулотларни йиғиштиргандим. Кейинги йилларда мамлакатимизда теннисннинг гуркираб ривожланиши яна ракеткани қўлга олишга мажбур қилди. Биласизми, ўзимни қайта яшаргандек ҳис қиляпман.

Теннис

Галина опанинг бу сўзларини «Ҳавас» турнирида қатнашаётган ҳар бир иштирокчи тасдиқлаши мумкин. Айнан шу боис ушбу мусобақаларнинг оммавийлиги йил сайин ортмоқда. Баҳслар ҳам ранг-баранглик касб этмоқда. Дастлабки икки йили яккама-якка ҳолда теннисчилар кортга чиқишган бўлишса, ўтган йили ўйинчи-мураббийдан иборат жуфтликлар ғолиблик учун кураш олиб боришди. Бу йил эса асосан битта идора вакиллари ҳамда доимий шериклардан иборат жуфтликлар баҳс юритишди.

Бу ҳол қатнашчиларнинг маҳорати йил сайин ошиб бораётганидан далолатдир. Нима бўлганда, ҳам томошабинлар қизғин баҳсларни ҳаяжон билан кузатишди. Қизиғи шундаки, ҳал қилувчи беллашувда Наманган вилоятининг икки жуфтлиги рўбарў келишди. Булар вилоят ҳокими Тўлқин Жабборов ва унинг доимий шериги Виктор Дербенев ҳамда М.Усмонов ва О.Носиров жуфтлиги эди.

Бир қарашда Т.Жабборов ва В. Дербенев осонликча ғалабага эришгандек туюлади. Лекин олдинги ҳавас турнирларида ҳам Наманган вилояти ҳокими совриндорлар сафидан жой олиб келганлигини эсласак, бу сафарги ғалаба ҳақли ва ишончли эканлигига заррача шубҳа қолмайди.

— Теннисни ривожлантиришга катта эътибор бераётган, хусусан, «Ҳавас» турнирини ўтказиш ташаббускори бўлган Президентимизга минг раҳмат! — деди ғолиб.

Бу кейинги йилларда спортнинг ушбу турига ошно бўлиб бир олам қувонч олаётган минг-минглаб юртдошларимизнинг дил сўзларидир,десак асло хато қилмаган бўламиз.

Шермуҳаммад ЙЎЛДОШ ўғли.

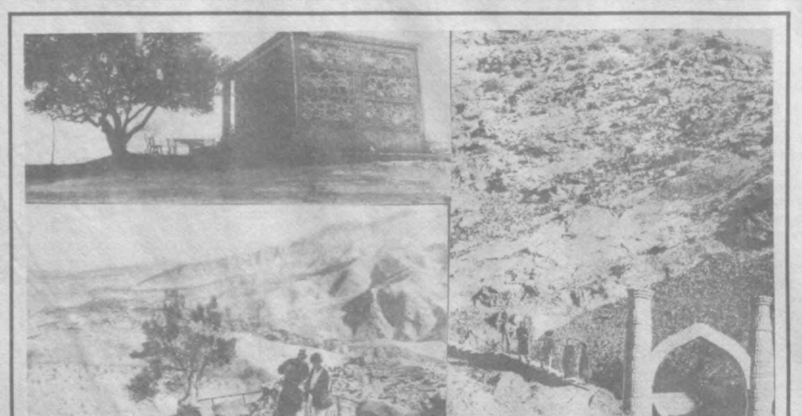

ҲАЗРАТИ ДОВУД — ТАБАРРУК ЗИЁРАТГОҲ

Дунёда ва инсон руҳиятида муқаддас жойлар, туйғулар кўп. Хотира ва қадрлаш туйғуси ҳам кўнгилни поклашга, ўтганларни ёд олиб, руҳини шод этишга ва шунинг баробарида тириклик дунёсини эъзозлашга хизмат қилади. 9 май халқимиз томонидан Хотира ва Қадрлаш куни сифатида нишонланиши шарқона удумларимизга ғоят мос келади.

Юртимизда муқаддас жойлар, табаррук зиёратгоҳлар бисёр. Самарқанд вилоятининг олис Нуробод туманидаги Ҳазрати Довуд зиёратгоҳи ана шундай беназир қадамжолардан бири ҳисобланади. Эндиликда бу табаррук маскан қайта таъмирланиб, атрофида ободончилик ишлари олиб борилди. Хотира ва Қадрлаш куни Ҳазрати Довуд зиёратчилар билан янада гавжум бўлди.

Ушбу сурат-лавҳалар ана шу қутлуғ зиёратгоҳ манзараларини акс эттиради.

Тоҳир НОРҚУЛОВ суратга олган.

БУ ОЛАМНИНГ СИРЛАРИ КЎП

Табиатнинг энг мўъжизавий кучларидан бири бу қуёш энергиясининг химиявий ва биологик бирикмаларга айланишидир. Фанда буни фотосинтез деб аташади. Тирик ўсимлик оламида пигментлар қуёш нурини ўзларига қабул қилиб, миллионлаб тонна органик моддалар ҳосил қилади. Бу жараёнда нафақат органик моддалар ҳосил бўлиб қолмай миллиард-миллиард тонна кислород ҳам ҳосил бўлади. Бу эса ўз ўрнида ҳаётнинг асосий манбаи саналади.

* * *

Медицина ва доришуносликда кўплаб қизиқ воқеаларни келтириш мумкин. Жумладан, бир тилдан бошқа тилларга ўтиб машҳур бўлиб кетган сўзлар. Мана шундай сўзлардан бири форс тилидан кўпчилик тилларга яхшигина бир дори сифатида ўтган «дилим янгидан шод бўлди» деган маънони берувчи «нав шод дил» яъни бугунги кунда бизда ҳам ишлатиладиган «НАШАТИР».

* * *

Сиз билан биз ошхоналарда баъзан иштаҳа билан тановул қиладиган егуликлардан, тўғрироғи егуликларга маза берадиган маҳсулотлардан бири бу хантал, русча горчица номи кўпроқ тарқалган. Бу ўсимликнинг бир ва кўпйиллик турлари бор. Қизиғи шундаки, унинг баъзи турларидан 20-34 фоизгача, айниқса қора ханталдан 35-45 фоизгача ёғ олинади. Ёғ олингандан кейин қолган бир қисми порошок сифатида ишлатилиб ундан ошхоналарда биз кўрган овқатга солинадиган хантал тайёрланади.

* * *

Миямизнинг иш фаолиятини ҳозирги замон радиотўлқинлари билан ҳам ўлчаш мумкин. Бунда бизнинг миямиз уйқуда 1,5 — 4 гц, нохуш хабарларни қабул қилишда 4 — 7 гц, тинч ҳолатда 8 — 13 гц, ақлий меҳнат ҳолатида 14 — 35 гц, ҳаяжонга берилган пайтда 34 — 55 гц миқдоридаги тўлқинларда ҳаракат қилар экан. Қаранг-а, миянинг ҳаракатини рангбаранг ақлий меҳнат натижалари билан эмас, оддий радиотўлқин билан ўлчаб кузатсак нақадар рангсиз ҳолат юзага келар экан.

Биласизми?

* * *

Бизга мактаб ёшидан маълум бўлган, кўпчилик ўртасида олтин пропорция деб аталувчи теорема бор. У ҳам бўлса гиппотенуза квадрати катетлар йиғиндисининг квадратига тенг. Ушбу теоремани фанда ҳалигача Пифагор теоремаси деб юритишади. Бу теорема очилганда гўёки Пифагор худолар шаънига юз ҳўккиз сўйиб садақа қилган эмиш. Аммо, ҳа мана шу аммоси қизиқ. Фанда аниқланишига қараганда Пифагор бу теоремани вавилонликлардан ўрганган ва нимагадир ўзиники қилиб кўрсатган. Вавилонликларга бу теорема Пифагоргача 1200 йил илгари маълум бўлиб бизгача сопол тахтачалардаги ёзувларда етиб келган.

* * *

Дунёдаги ҳозирги кунда маълум бўлган энг қадимий шаҳар деб Иерихонни айтишади. Бу шаҳарнинг қолдиқлари ҳозирги Иордания ҳудудидан топилган. Баъзи маълумотларга қараганда бу шаҳарнинг ёши 9500 йилдан ҳам кўпроқ экан. Маълумотларга қараганда бу шаҳарни яҳудий қабилалари бузган деган тахминлар бор.

* * *

Математика ва математика дарсликлари қадимдан маълум. Шундай дарсликлардан бири Италияда 1202 йили ёзилган. Бу дарсликда бир масала бўлиб унда шундай дейилади: «Бир жуфт қуёндан бир йилда неча жуфт қуён туғилади». Жавоби 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89, 144, 233, 277, 610, 987, 1597 ва ҳоказо. Бу рақамлар кейинчалик уни топган олим Фибоначчио номи билан аталади. Қизиғи шундаки, ушбу қонуниятни кўп соҳада кўрса бўлади. Моддаларнинг атомларининг жойлашишида, ҳатто дарахтларнинг баргларининг жойлашишида. Шундай қилиб, арғувон, қайрағоч, қорақайин дарахт баргларининг жойлашиши 1 га 2, зирк, ёнғоқ, ток, қиёкда 1 га 3; эман, гилосда 2 га 5; булдурғун, нок, тол, барбарисда 3 га 8; бодом, облепихада 5 га 13 тенг пропорцияда экан. Мана кўриб турибсизки, бу ҳам Фибоначчио қатори.

Тўпловчи:
С. ЙЎЛДОШЕВА.

Бош муҳаррир
Ўткир
РАҲМАТ

МУАССИСЛАР — *Ўзбекистон Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги, «Ўзпахтасаноатсотиш» уюшмаси, «Ўзмевасабзавотузумсаноат-холдинг» компанияси, Агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитаси.*

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32
ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосари —1-33-44-43, 1-33-16-27. Масъул котиб — 1-33-09-93. Деҳқончилик бўлими —1-36-54-51. Ижтимоий ҳаёт ва адолат бўлими — 1-36-56-30, Иқтисодиёт, тадбиркорлик ва чорвачилик бўлими 1-36-54-51. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими —1-36-56-36. Ахборот ва спорт бўлими — 1-36-56-25. Шикоят ва хатлар бўлими — 1-36-54-52.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Рўйхатдан ўтиш тартиб рақами 00006. Буюртма Г— 0359, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 22.00